

LÄS & SKRIV

2/2022

En tidning från Dyslexiförbundet
och Skrivknuten | ÅRGÅNG 24

Valet 2022:
Dyslexiförbundets
viktigaste frågor och
partiernas svar.....Sid 5-9

Nytt om typsnitt:
Seriffer eller inte
– spelar ingen roll
.....Sid 21

Fonologisk medvetenhet:
Christer Jacobson
om språkljudens
betydelse.....Sid 22-23

Porträttet:
Aishe Sarshad
jobbade hårt för att
bli forskare.....Sid 14-15

Prins Carl Philip är Dyslexiförbundets beskyddare
Prinsen ger sitt uttalade stöd för förbundet och förbundets arbete.

Innehåll

Först och främst	Sid 4
Tema	
Dyslexiförbundets valfrågor	Sid 5
Partierna i riksdagen	Sid 6–7
Några medlemmar tycker till	Sid 8
Stava fel på valblanketten	Sid 9
Särskilt stöd i skolan för sent	Sid 10
NP i nian inte likvärdiga	Sid 11
Torbjörns hörna	Sid 12
Porträttet:	
Aishe Sarshad forskar på celler	Sid 14–15
Staffan Nordstand resa på gräsklippare	Sid 16
Global Dyslexia Assembly på slottet	Sid 17
Mattelärarna övergav Louise	Sid 18
Dyslexiförbundet på SETT-dagarna	Sid 20
Forskning om typsnitt	Sid 21
Fonologisk medvetenhet	Sid 22–23
Allan Nilsson har lämnat oss	Sid 24
Avhandling om ljudböcker	Sid 25
Tips om böcker, film och poddar	Sid 26–27
Skrivknuten	Sid 28
Förbundsrapport	Sid 30–31

Ledaren:

”Ibland blir jag mörkrädd”

Catrine Folcker
Förbundsordförande för Dyslexiförbundet

Efter en period med läsa-skriva-räkna-garantin kan vi konstatera att många elever fortsatt inte får det stöd och hjälp i skolan som de har rätt till.

Det saknas finansiering för att kunna anställa de speciallärare och logopedier som behövs för att skolorna ska klara av att efterleva garantin och skollagen. Dessutom saknas tydliga nationella riktlinjer som garanterar att elever får den hjälp de har rätt till oavsett var i Sverige de bor eller vilken skola de går i. Tyvärr ser vi att det verkar vara slumpen som ofta avgör om en elev får

relevant stöd och hjälp under sin skolgång.

Är det verkligen slumpen som ska avgöra om elever får de förutsättningar de behöver och har rätt till, för att klara sig genom livet?

Lästräning är något av det viktigaste skolan ska erbjuda elever med läs- och skrivproblematik/dyslexi. Lästräningen hjälper eleverna att utveckla en funktionell läsförmåga, vilket är en förutsättning för att vi ska klara oss bra i dagens skriftsamhälle. Utan en funktionell läsförmåga blir det svårare att hantera vardagsläsningen, den som handlar om att kunna läsa en kort nyhetsnotis i telefonen, läsa innehållsförteckning på ett livsmedel eller boka en resa – utan att alltid behöva använda hjälpmedel.

För elever med dyslexi är det viktigt att lästräningen fortsätter under hela grundskoletiden och inte avslutas under mellanstadiet (eller ännu tidigare) som den verkar göra i dag.

Jag blir ofta mörkrädd när jag tittar på vad som händer i skolan och hör hur politiker resonerar. Det borde vara en självklarhet att satsa på våra barn och hjälpa dem nå sin fulla potential. De är ju de som är vår framtid.

Catrine Folcker
Förbundsordförande för Dyslexiförbundet

Redaktionen

Tidningen ges ut av Dyslexiförbundet
Org nr. 857204-1930

Adress: Spånga Torgväg 4
163 51 Spånga, 08-665 17 00

E-post: forbundet@dyslexi.org

Redaktionen:
Ester Hedberg. E-post:
ester.hedberg@dyslexi.org
redaktion@dyslexi.org

Ansvarig utgivare:
Ester Hedberg

Antal utgåvor: 4/år

Upplaga: 10.000 ex.

Redaktionsråd: Torbjörn Lundgren, Ester Hedberg, Sara Rydin och Helene Kindstedt.

Tryck: Bold Printing Mitt, Sundsvall

Annonser: Fredrik Skölfman
076-145 09 77
annonser@dyslexi.org

Produktion: Marie Göransson
070-258 45 38
marie.goransson@dyslexi.org

Miljöcertifierade:
Enligt ISO14001.
Cert nr. 1410718
ISSN: 1104-8808

Nästa nummer:
vecka 39 2022

Insänt material: Hör gärna av dig till redaktionen med synpunkter och debattinlägg. Redaktionen ansvarar inte för insänt och ej beställt material.

Medlemmar kan lyssna på Läs & Skriv via medlem.dyslexi.org.

Prenumeration: 265 kr/år. Rabatter för flera tidningar. Beställ på förbundskansliet 08-6651700.

Prenumerationsärenden forbundet@dyslexi.org
Vid utebliven tidning, adressändring mm, kontakta förbundskansliet 08-665 17 00.

Väck läslust med lättlästa böcker

Hos oss hittar du lättlästa böcker för barn, unga och vuxna anpassade efter både läsförmåga och intresse.

Luftslottet som sprängdes
Stieg Larsson

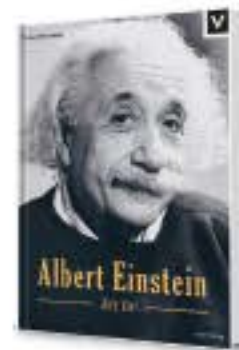
Arsène Lupin i fängelse
Maurice Leblanc

Heta kyssar
Amanda Hellberg

Åka till akuten
Sofie Berthet

Albert Einstein - Ett liv
Tomas Dämstedt

En ny vänskap
Magnus Ljunggren

Körkortet
Ann-Charlotte Ekensten

Stoppa elden!
Malin Ericsson Sjögård

Det ska vara enkelt att använda våra böcker i klassrummet. Därför finns det alltid arbetsmaterial till både elev och lärare.

Gratis

arbetsmaterial
till alla titlar
på vår webb!

Psst ... glöm inte att

Alex och den magiska
brassetrojan
Martin Palmqvist

Basket är inte roligt
Niklas Krog

Fakta om Sápmi
Annelie Drewsen,
Katarina Lycken Rüter

Koll på demokrati
Joakim Ekman,
Lina Pilo

Utvandringen
Torsten Bengtsson

Livat på Lingonvägen -
Sitt i båten!
Janina Kastervik
Sarah Utas

Mitt slime lever!
Katie Schenke

Trollet under bron
Arle Kaplan

Freja och draken
Arle Kaplan

Det där är
ingen sten! Det
är ett ägg!

Dyslexiveckan 2022 Allas rätt till läsning

Årets Europeiska Dyslexivecka infaller mellan den tredje och nionde oktober. Temat den här gången är Allas rätt till läsning. Temat rymmer flera syften. Ett är rätten att som barn få lära sig läsa. Ett annat är rätten att få läsa på det sätt som fungerar bäst för en själv. Det tredje och fjärde är rätten till läshjälpmedel respektive rätten att använda sina läshjälpmedel.

Under Europeiska Dyslexiveckan arrangeras föreläsningar och andra aktiviteter. De kommer framförallt att pågå lokalt på olika håll i landet, men en del arrangemang är webbaserade och kan besökas oavsett var man bor. Inför Dyslexiveckan publiceras ett program med alla aktiviteter.

Bild: Robert Nyberg

Bakom Dyslexiveckan står Dyslexiförbundet, Svenska Dyslexiföreningen, Föräldraföreningen för Dyslektiska Barn, Svensk biblioteksforening och Läsrörelsen. Läs mer på www.dyslexi.org/dyslexiveckan

Vem ska få årets Dyslexipris?

Nomineringen öppnar den 16 maj

Det finns många runt om i landet som gör stora insatser för att förenkla vardagen för personer med läs-, skriv- och räknsvårigheter. Nu har du chansen att nominera den eller de personer som du tycker skulle förtjäna att få årets Dyslexipris. Nominera på www.dyslexipriset.com

Syftet med priset är att främja insatser utöver det vanliga som bedöms leda till positiva resultat för personer med dyslexi, dyskalkyli eller andra läs-, skriv- och räknsvårigheter.

Dyslexipriset som är på 25 000 kronor delas ut av Dyslexiförbundet och Svensk Talteknologi. I år hålls prisutdelningen på Prins Eugens Waldemarsudde, Stockholm, måndagen den 3 oktober.

Pristagaren utses av en jury som består av Anders Abrahamsson, VD Svensk Talteknologi, Susanna Cederquist, tidigare vinnare av Dyslexipriset, Helene Kindstedt, rådgivare Skrivknuten, Elisabeth Reslegård, ordförande i Läsrörelsen, Inger Rålenius, Dyslexiförbundets styrelse, Kim Waller, Generalsekreterare Prins Carl Philips & Prinsessan Sofias Stiftelse.

Rättsprocessen: Målet om nationella prov överklagat till Högsta domstolen

Tre elever har tidigare stämt sina kommuner eftersom de inte fått använda sina hjälpmedel under nationella proven. Kommunerna friades med hänvisning till att de följde Skolverkets instruktioner. Förra året stämde en av eleverna Skolverket på samma grund. Målet togs upp i Solna tingsrätt i december 2021. Ett par dagar innan jul meddelande tingsrätten att de avslagit domen. Eleven överklagade då till hovrätten.

– Men tyvärr fick vi inte prövningstillstånd i hovrätten. Nästa steg blev att överklaga till Högsta domstolen, säger elevens juridiska ombud Stellan Gärde.

Han menar att hovrättens beslut är felaktigt eftersom den glömde att besluta i alla delar. Den är också felaktig eftersom tingsrättens dom är felaktig.

Advokat Stellan Gärde är elevens ombud.

Bild: Joachim Lundberg

Överklagandet till Högsta domstolen innehåller tre frågor som Stellan Gärde menar att Högsta domstolen måste ta ställning till eftersom de är prejudicerande:

1. Om Skolverkets verksamhet med nationella prov kan omfattas av diskrimineringslagen.
2. Om hur domstolarna kan tillämpa diskrimineringslagen i ett enskilt fall
3. Om hur domstolarna kan tillämpa Europakonventionens regler i artikel 14 om diskriminering i ett enskilt fall.

Nu väntar eleven och ombudet på svar från Högsta domstolen.

– Om det inte går vår väg tar vi målet till Europadomstolen. Staten har ett ansvar för att Skolverket gör som de gör, säger Stellan Gärde.

Text: Ester Hedberg

Dyslexiförbundets valfrågor 2022

Inför årets val lyfter Dyslexiförbundet tre frågor som är viktiga för våra medlemmar och andra med läs-, skriv- och räknsvårigheter. De handlar om tidiga stödinsatser, hjälpmedel vid nationella prov samt utredning och diagnos. På sidan 6 och 7 kan du läsa hur riksdagspartierna ser på våra frågor.

1. Tidiga stödinsatser i skolan

Den första juli 2019 infördes garantin för tidiga stödinsatser i förskoleklass och lågstadiet. Enligt garantin ska skolan tidigt identifiera elever som kan behöva stöd i sin språkliga och matematiska utveckling, utan dröjsmål kartlägga deras förmågor och sätta in adekvata åtgärder, samt slutligen följa upp insatserna. "Läsa-skriva-räkna-garantin" är en mycket viktig reform för i synnerhet barn i riskzonen för dyslexi och dyskalkyli.

Skolinspektionen konstaterar i en delrapport att det finns brister i hur skolorna arbetar med garantin, resurser och kompetens saknas. Föräldrar och lärare som haft kontakt med Dyslexiförbundet vittnar om elever som inte får det stöd de behöver och har rätt till enligt skollagen.

2. Hjälpmedel vid nationella prov

Vid nationella provet i svenska i årskurs sex ingår ett deltest av läsförmågan. I deltestet provas två saker samtidigt, förmågan att avkoda samt förmågan att förstå texten. För elever med dyslexi är avkodningen tidskrävande och mödosam, det följer med funktionsnedsättningen. Men förmågan att förstå påverkas inte.

Många med dyslexi tar till sig text genom att lyssna, ofta med hjälp av talsyntes. Men vid just det här specifika delprovet får eleverna inte lyssna på texten. Därmed får de inte heller en rättvis chans att visa sin förmåga att förstå texten.

3. Utredning och diagnos av dyslexi och dyskalkyli

En bra utredning ger en bred förståelse av individens svårigheter och styrkor. Det gäller för både barn och vuxna. Utredningen är inte bara basen för specialpedagogiskt stöd, utan också för val av hjälpmedel och utvecklingen av framgångsrika strategier. Det påverkar individens självkänsla och möjligheter att klara högre studier, arbete och fritidsaktiviteter.

Skolan är skyldig att utreda elevers läs-, skriv- och räkneförmågor om det finns misstanke om svårigheter. Då görs ofta en pedagogisk utredning. Ibland behövs en mer omfattande utredning av logoped. Det är bara logopeden som kan ställa diagnos om dyslexi och dyskalkyli.

Diagnos är ibland ett måste, till exempel är det vanligt att universitet och högskolor kräver diagnos för att ge specialpedagogiskt stöd och anpassningar. Tyvärr erbjuder inte alla regioner logopedutredningar. På vissa håll är det bara vuxna som erbjuds utredning och på andra utreds både vuxna och barn.

Dyslexiförbundet vill:

Skolan måste tidigt upptäcka och stödja elever som riskerar att få läs-, skriv- och räknsvårigheter. Fler speciallärare och specialpedagoger måste anställas. Många klasslärare behöver bättre kunskap i hur man lär barn att läsa, skriva och räkna.

Dyslexiförbundet vill:

Att elever med konstaterad dyslexi ska få möjlighet att använda talsyntes på nationella provens samtliga delar, även de delar som ska testa läsförmåga och läsförståelse i årskurs sex. I Norge beslutades nyligen att elever med dyslexi ska få använda hjälpmedel vid nationella proven. Dyslexiförbundet vill att Sverige följer efter.

Dyslexiförbundet vill:

Att barn och vuxna får rätt till utredning av specialpedagog och vid behov av logoped. Ålder och bostadsort ska inte påverka den möjligheten.

I september är det val. Vi har låtit riksdagspartierna

1 Vad vill ert parti göra för att läsa-skriva-räkna-garantin ska fungera som det är tänkt?

Det behövs fler speciallärare i skolan med kompetens att hjälpa elever i behov av stöd. Skolan måste se till varje enskild elevs behov när det gäller vilket stöd och hjälpmedel som behövs för att garantin ska nås. Ett sätt är att dra nytta av modern teknik. Centerpartiet vill ha ett nationellt digitalt lärarlyft och att lärarutbildningen tar in det digitala perspektivet. Vi tycker också att det bör inrättas ett läsråd med uppdrag att samordna det läsförbättrande arbetet.

Tidiga kunskapskontroller är bra men måste följas av tidiga stödåtgärder. Den delredovisning av läsa-skriva-räkna-garantin som gjorts visar på brister, att förutsättningar inte alltid funnits för genomförandet, att lärare inte varit förberedda på arbetet samt bristande rutiner från rektor att avsätta tid för lärares planering. En garanti för tidiga stödåtgärder är bra, men säkerställer inte att elever får det stöd de behöver. Det behövs tydliga instruktioner, tillräckligt med lärare, speciallärare och specialpedagoger samt goda förutsättningar för genomförandet.

Att elever inte får det stöd de behöver motarbetas genom resurstillskott till skolan. Vi menar att skollagen och läroplanerna är tydliga med att alla elever ska få möjlighet att utvecklas till sin fulla potential samt att resurser ska fördelas efter elevernas behov. Att tillföra nya krav riskerar att bli pappersprodukter, om det inte samtidigt stöds av satsningar på resurser som kan finansiera exempelvis speciallärare. Hur mycket och vilken nivå av särskilt stöd elever får varierar påtagligt över landet. Liberalerna vill därför att staten helt ska överta ansvaret för skolans finansiering.

Miljöpartiet vill att varje elev tidigt ska få det stöd som behövs för att lära sig läsa skriva och räkna. Idag upptäcks dyslexi och andra funktionsnedsättningar ofta allt för sent med allvarliga konsekvenser som följd. Det ska inte bero på var en elev går i skola, rätt stöd ska man få på alla skolor. Miljöpartiet var drivande för att få läsa-skriva-räkna-garantin på plats. För att garantin ska implementeras fullt ut måste vi göra mer, och vi är beredda att göra det som krävs för att garantins syfte ska bli verklighet. För att eleverna ska kunna få det stöd de behöver måste vi anställa fler speciallärare och specialpedagoger, och bygga ut elevhälsan.

2 Hur ser ert parti på rätten för elever med dyslexi att använda hjälpmedel under nationella provens samtliga delar?

Elever med dyslexi ska få tillgång till hjälpmedel, såsom talböcker och talsyntesprogram i undervisningen. De kan också få extra tid eller möjlighet till alternativa provningsformer i samband med prov. Hjälpmedlen ska också få användas på de flesta momenten i de nationella proven, kanske i alla, men det bör göras en individuell prövning.

Kristdemokraterna har ingenting emot att hjälpmedel används men provets syfte bör avgöra vilka hjälpmedel som tillåts. Vi menar att den som utformar provet är den som bäst kan bedöma vilka hjälpmedel som får, eller till och med bör användas för att mäta avsedd kunskap.

Liberalerna har länge drivit att alla elever ska ges förutsättningar att skriva nationella prov under så likvärdiga villkor som möjligt. Vi menar att det är självklart att elever med dyslexi ska få tillgång till adekvata hjälpmedel. Det finns uppenbart fortfarande olika tolkningar om vad en elev får och inte får använda i samband med nationella prov, vilket är olyckligt. Det får inte råda några tveksamheter lokalt på skolan eller genom nationella direktiv om vad som gäller. Vi har skolplikt i Sverige och de nationella proven ska skrivas av alla elever.

I årskurs 9 kan elever med dyslexi få texten uppläst vid läsförståelsedelen av det nationella provet. Det tycker vi är bra. När det gäller årskurs 6 bedömer Skolverket att uppläsning av texten skulle riskera att läraren missar viktig information om elevens läsutveckling. Eleven kan istället få längre tid, eller få dela upp provet på fler tillfällen. För Miljöpartiet är det viktigast att syftet med provet samt varför Skolverket har landat i sin bedömning är tydligt. Det är också viktigt att ett lägre resultat inte ger ett lägre betyg på grund av att eleven inte fick lyssna till texten.

3 Vad vill ert parti göra för att personer med läs-, skriv- och räknesvårigheter oavsett bostadsort och ålder ska få möjlighet att genomgå en logopedutredning?

Den offentligt finansierade välfärden ska vara av hög kvalitet, jämlik och jämställd samt vara tillgänglig för alla i hela landet. Oavsett ålder eller bostadsort ska personer med läs- och skrivsvårigheter, dyslexi eller dyskali ha samma möjligheter till stöd och hjälpmedel. Därför måste det ges samma möjlighet till logopedutredning över hela landet. Om inte den egna kommunen/regionen kan utföra det lokalt måste de kunna erbjuda det någon annanstans i landet.

Det är avgörande att alla med läs- och skrivsvårigheter får den hjälp och det stöd som är nödvändigt för att klara skola och yrkesliv. Kristdemokraterna föreslår ett statligt ansvar för vården. En viktig anledning till det är att vården ska vara likvärdig över landet. Vi menar att man bör ha samma möjlighet till utredning oavsett var i landet man bor.

Inom den svenska sjukvården och de regionala logopedmottagningarna behövs en maktförskjutning, från hälso- och sjukvård till patienten. Det finns betydande problem med likvärdigheten inom sjukvården, varav möjligheten till logopedutredningar är ett exempel. Liberalerna vill införa en utökad nationell samordning och styrning av hälso- och sjukvården. Det är inte rimligt att vissa personer förblir outhälsda och därmed riskerar att gå miste om kunskap och stöd, medan andra får ta emot insatser bara för att de bor på ett visst ställe.

Miljöpartiet vill se en mer jämlik hälso- och sjukvård. Att det finns så stora skillnader beklagar vi, i synnerhet när det gäller barn. Barnkonventionen är nu svensk lag och måste få genomslag även i praktiken. Barnets bästa behöver beaktas i alla åtgärder precis som anges i artikel 2. Ett nationellt kunskapsstöd bör tas fram för att få till en jämlik, resurseffektiv vård som baseras på kunskap om hur utredning och behandling bäst organiseras

svara på tre frågor om dyslexi.

Rätt stöd i rätt tid är avgörande för att alla barn och elever ska kunna läsa. Moderaterna vill att läsa-skriva-räkna-garantin som idag gäller för förskoleklass även ska gälla i förskolan. Det innebär att en specialpedagog eller speciallärare kan konsulteras om man ser ett uppenbart behov av särskilt stöd till förskolebarnen. Även tidiga insatser i lågstadiet är viktiga för att garantera att alla barn lär sig att läsa, skriva och räkna och därmed få förutsättningar att klara sin fortsatta skolgång. Helt avgörande för att tidiga stödinsatser ska få effekt är att god kompetens finns hos lärarkåren.

Läsa-skriva-räkna-garantin är en viktig del i att ge barn det stöd de behöver. För att följa upp den gav regeringen Skolinspektionen i uppgift att utvärdera garantin. Vi följer frågan och är beredda att vidta ytterligare åtgärder för att den ska fungera. Utöver det är det också viktigt att fler speciallärare och specialpedagoger utbildas och anställs i hela utbildningssystemet.

Sverigedemokraterna anser att det är viktigt att elever med behov av stöd upptäcks tidigt. Sverige behöver ta efter Finland och se till att stödinsatser ges redan i åk 1 och 2, och inte som idag företrädesvis i åk 9. Vi vill att elever ska nå målen i viktiga kärnämnen innan de fortsätter i nästföljande klass för att inte hamna efter och kanske ge upp. Vi tror att det är det bästa sättet att försäkra alla elever i behov av extra stöd den hjälp de behöver och att "Läsa-skriva-räkna-garantin" implementeras på allvar.

Vänsterpartiet anser att det behövs fler speciallärare och specialpedagoger i hela skolsystemet och att möjligheterna till särskilt stöd behöver stärkas. Det måste finnas tillräckliga ekonomiska och personella resurser i skolan så att lärare och rektorer kan besluta om stöd och anpassningar. Det behövs fortbildningsinsatser för skolans personal för att kunna leva upp till läsa-skriva-räkna-garantin, vilket det inte alltid finns utrymme för på grund av nedskärningar och för kortsiktiga budgettramar.

Att elever med dyslexi har svårt att genomföra vissa moment av de nationella proven är allvarligt. Moderaterna anser därför att Skolverket bör få i uppdrag att ta fram ett annat prov för barn med dyslexi.

Skolverket ansvarar på regeringens uppdrag för de nationella proven. De framhåller att anpassningar måste utgå från varje elevs förutsättningar. Det går inte att generellt slå fast vilka anpassningar som ska göras. Anpassningar måste göras så att provet fortfarande prövar de kunskaper och förmågor som det är avsett att pröva. Just nu pågår ett arbete med att digitalisera de nationella proven. I det uppdraget ska Skolverket sträva efter att säkerställa provens tillgänglighet och användbarhet för alla elever, så att elevers möjlighet att visa sina kunskaper inte begränsas.

Sverigedemokraterna anser att elever med behov av stöd ska ges de hjälpmedel som krävs för att tillgodogöra sig undervisning och visa vad de kan i provsituationer. Det är viktigt att även elever med läs- och skrivsvårigheter gör de nationella proven och att deras kunskapsutveckling kan mätas och jämföras genom skolgången. Elever med funktionsnedsättning bör få använda sina alternativa verktyg vid provsituationer.

Vänsterpartiet vill avskaffa nationella proven i lågstadiet och mellanstadiet.

Moderaterna instämmer i att det inte ska råda de skillnader som vi ser idag rörande utredningar för dyslexi eller rätten till hjälpmedel. Läsa-skriva-läsa garantin gäller oavsett var barnen bor så det måste kommunerna lösa. Vi tittar närmare på detta och har i dagsläget inget färdigt svar.

Vi arbetar för att vården ska bli mer jämlik och att värdköer ska minska i samtliga regioner. Vården ska byggas ut där behoven finns. Det gäller även tillgången på logopedier. Detta är ett arbete som måste bedrivas i varje region då förutsättningarna och behoven av fler logopedier ser olika ut.

Vi har i vår förskolemotion krävt att alla huvudmän ska ha obligatorisk tillgång till en specialpedagog för tidig upptäckt av barn i behov av särskilt stöd – vilket naturligtvis inkluderar barn med olika språkstörningar – och tillse att de får de resurser som krävs. Krav på tillgång till specialpedagog ska föras in i skollagen. Vi anser att barn bör prioriteras vid logopedutredningar och att det ska gälla landets alla regioner.

Vänsterpartiet ser att många skolor inte har tid eller resurser att tillgodose elevers behov av utredningar och stödinsatser. Det är dags för större förändringar på systemnivå för att försäkra att alla elever i samtliga kommuner har samma rätt till stöd och en god utbildning. En sådan förändring är till exempel att avskaffa marknadsskolan, förändra skolpengen, samt införa nyckeltal för elevhälsan så att mer resurser används på elevstödande personal så som logopedier.

Medlemmar tycker till:

Bild: Sara Shamsizadeh

Anneli Andersson Shamsizadeh

52 år

Stockholm

– Jag vill att politikerna ska ge mer pengar till lärarutbildningar. De ska användas till att ge blivande lärare mer kunskap om läs-, skriv- och räknsvårigheter samt neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF).

Bild: Dag Johansson

Maj Örtendal

75 år

Älmhult

– Jag har tre saker som är viktiga: **1.** Politikerna måste se till att skolorna har tillräckligt med resurser för att tidigt upptäcka och snabbt sätta in åtgärder för barn som riskerar att få läs- och skrivsvårigheter. **2.** Antalet speciallärare måste öka för det är de som bäst kan hjälpa barn med svårigheter. **3.** Skolorna måste ha resurser så att de kan köpa in läromedel. Barnen är värda egna böcker!

Bild: Ola Sandén

Magdalena Tillenius

29 år

Sala

– Jag vill att riksdagspolitikerna ser till att lärarutbildningarna får mer resurser. De blivande lärarna måste få bättre kunskap om dyslexi och dyskalkyli. På kommunal nivå vill jag att politikerna ser till att arbetsgivare erbjuder utbildning om hjälpmedel för personer med dyslexi och dyskalkyli.

Bild: Privat

Wilma Lorén

16 år

Onsala.

– Jag har dyslexi och kämpar med det varje dag, speciellt nu när vi har nationella prov och speciellt när dyslektiker inte har samma förutsättningar som andra elever. Skolan ska vara en plats där alla är lika värda det ska inte spela någon roll om hur man ser ut eller vad man har för ursprung men ändå diskriminerar Skolverket dyslektiker.

Bild: Självporträtt

Gunilla Kämpe

57 år

Trollhättan

– När man studerar på högskolan kan man få anteckningshjälp, det vill säga att någon annan tar minnesanteckningar åt en. Men jag som läser på kommunal vuxenutbildning har inte den rättigheten. Jag tycker att alla studerande med dyslexi borde få anteckningshjälp. Det vill jag att ni politiker ändrar på.

Bild: Privat

Joakim

Uppsäll-Sjögren

47 år

Helsingborg

– Jag tycker att politikerna ska säkerställa att produkter och tjänster inte bara är tillgängliga enligt dagens tillgänglighetslag, utan även tillgängliga ur ett kognitivt perspektiv. Hur produkter och tjänster görs kognitivt tillgängliga finns beskrivet i en ny standard, SS-EN ISO 21801. Sedan bör lagen uppdateras snarast.

Vad händer om du stavar fel på valsedeln?

En del personer med funktionsnedsättning tycker att det är svårt att rösta i vallokalen. Läs&Skriv frågade till Maria Nordström på Valmyndigheten om vilken hjälp man kan få i vallokalen. Vi undrade också vad som händer om man råkar stava fel när man använder en tom valsedel.

Kan jag få hjälp i vallokalen?

Svar: Väljare som på grund av funktionsnedsättning inte själv kan göra i ordning sina röster kan få hjälp av röstmottagaren, vilket innefattar att hjälpa att skriva om väljaren behöver det. Röstmottagare har tystnadsplikt och får inte berätta hur väljaren har röstat.

När blir en valsedel ogiltig och vad händer om jag stavar fel på en tom valsedel?

Svar: En valsedel kan till exempel bli ogiltig om den saknar partinamn eller innehåller fler än ett partinamn. Därför är det viktigt att namnet är skrivet så att det tydligt framgår vilket parti som avses. Stavfel i sig bör inte leda till att rösten blir ogiltig förutsatt att det är tydligt vilket parti väljaren önskar rösta på.

För personröster gäller motsvarande logik, för att rösten ska bli giltig ska det enligt lagen framgå klart vilken kandidat väljaren avsett att rösta på. Om en personröst inte kan räknas blir det ändå en röst på partiet ifråga.

Bild: Tupungato/iStock

Med vissa appar kan jag fota text och få den uppläst. Får jag ta bilder i vallokalen?

Svar: Röstmottagningen är offentlig och väljare har rätt att fota och filma i lokalen, förutsatt att de inte stör ordningen eller äventyrar valhemligheten. Det kan finnas vissa undantag, till exempel av sekretesskäl om det rör sig om förtidsröstning inom Kriminalvården eller vården. Men det är mindre vanligt.

Text: Ester Hedberg

Träna basfärdigheter i matematik

- Ren layout
- Åldersneutrala bilder
- Ingen årskursbeteckning
- Passar också äldre elever

Tre fristående material som kan användas oberoende vilket grundmaterial/huvudläromedel som används i klassen.

Böckerna passar bra när man vill individualisera undervisningen.

Läs mer på www.askunge.se eller beställ vår katalog!

ASKUNGE
www.askunge.se

Särskilt stöd i skolan sätts in för sent – ett lotteri för eleven

Två nyligen publicerade rapporter visar att elever i behov av särskilt stöd får det för sent – eller inte alls. Skolverket skriver i sin rapport att det är i årskurs 9 som flest elever får särskilt stöd. Lärarnas Riksförbund menar i sin rapport att orsaken är att det saknas speciallärare.

Elever som behöver särskilt stöd för att klara skolan ska få det enligt skollagen. Rätt sorts åtgärder ska sättas in så tidigt som möjligt. I första hand ska eleverna få stöd och anpassningar inom den ordinarie undervisningen. Och för elever med dyslexi handlar det ofta om att eleven får tillgång till inlästa läromedel och vissa andra hjälpmedel.

I de fall stöd och anpassningar i klassen inte är tillräckligt har eleven rätt till särskilt stöd. I de fallen ska skolan skyndsamt utreda elevens behov av särskilt stöd och upprätta en åtgärdsplan.

Nuvarande läsår har 5,8 procent av samtliga elever i grundskolan ett åtgärdsprogram. Det motsvarar ungefär 64 000 elever. Skolverket

skriver att andelen elever med åtgärdsprogram ökar från årskurs 1 till årskurs 6. Inför årskurs 7 minskar andelen, för att sedan öka igen. I årskurs 9 har 8,9 procent av eleverna ett åtgärdsprogram. Fler pojkar än flickor har åtgärdsprogram.

Andelen elever som omfattas av ett åtgärdsprogram varierar också mellan landets 290 kommuner – från 0 och 20 procent.

Lärarnas Riksförbund bekräftar i sin rapport att de specialpedagogiska insatserna kommer alldeles för sent. De menar också att det råder stor brist på speciallärare och specialpedagoger, och att bristen är störst i skolor där behoven är höga.

– Vi är inte förvånade. Vi har länge hävdad att skolan är ett lotteri för elever i behov av stöd, säger Catrine Folcker, Dyslexiförbundets Förbundsordförande.

Källor:
Skolverket: Särskilt stöd i grundskolan – Läsåret 2021/22 (april 2022)
Lärarnas Riksförbund: Specialpedagogik på undantag – Stort gap mellan verkligheten och behovet av insatser (april 2022)

Text: Ester Hedberg

Ny avhandling:

Svårigheter att avkoda följer med upp i åren

Elever med avkodningsproblem i årskurs tre har kvar dessa svårigheter när de går i nian. Forskaren Birgitta Herkner har undersökt läsutveckling i grundskolan. I en delstudie testade hon språklig förmåga hos 113 elever i årskurs 3. Tio procent av dem klarade inte ordavkodningstestet, trots att de fått godkänt på nationella provet. Med andra ord upptäcker nationella provet i årskurs 3 inte elever som har avkodningssvårigheter.

I en annan delstudie följde Birgitta Herkner upp eleverna när de nått årskurs nio. Det visade sig att avkodningssvårigheterna fanns kvar. Intervjuer med föräldrar visar att eleverna inte fått det specialpedagogiska stöd de skulle behövt i årskurs 4 till 6.

Birgitta Herkner doktorerade vid Stockholms universitet i februari med avhandlingen ”Studier av läsrelaterade språkliga förmågor i förskola och läsutveckling i grundskola”.
Text: Ester Hedberg

”Inte likvärdigt med nationella proven i nian”

Elever med dyslexi får inte samma möjligheter som andra vid nationella proven. Det menar specialpedagogen Annette Strömbäck. När niorna på hennes skola skrev nationellt prov i engelska gick bara en av tre texter att få uppläst.

Annette Strömbäck arbetar med högstadeelever i behov av särskilt stöd. På hennes skola brukar elever med dyslexi få lyssna på alla texter, både i undervisningen och på prov. Men vid senaste nationella provet i engelska, då gick bara en av tre texter att lyssna på.

– När elever i behov av stöd inte får använda sina hjälpmedel på Nationella

proven blir deras funktionsnedsättning ett handikapp, något vi i skolan arbetar för att de aldrig ska behöva känna. Jag förstår inte hur Skolverket resonerar, säger hon.

Att eleverna kan förstora texten och att få förlängd tid är bra, men inte tillräckligt. Annette Strömbäck vet hur svårt vissa elever har med läsningen, utan hjälpmedel påverkas deras resultat. Och eftersom Skolverket trycker på att de nationella proven ska väga tungt i betygssättningen kan även betygen påverkas.

– Jag brukar påminna lärarna på min skola om att elever med dyslexi inte har fått använda sina hjälpmedel på nationella provet. Och om någon elev

presterar sämre än förväntat kan läraren göra en extra koll.

– Hos oss råder det samsyn om att elever som har behov av stöd ska få det. Men så ser det ju inte ut överallt. Det är en skillnad mellan skolorna, så det är inte likvärdigt på det sättet heller, säger Annette Strömbäck.

Text: Ester Hedberg

– Jag tycker att det är anmärkningsvärt att vi inte har kommit längre med likvärdigheten när det gäller nationella proven i svenska skolan, säger Annette Strömbäck, specialpedagog på Tegelhagens skola i Edsviken, Sollentuna.

Bild: Juliana Wolf Garcindo

Logopedmottagning för barn och vuxna

Utredningar med korta väntetider!

Dyslexi

logopedtjanst.se/dyslexi

Dyskalkyli

logopedtjanst.se/dyskalkyli

Logopedtjänst

Läs mer på logopedtjanst.se

Bornholmsmodellen® i original

är ett komplett material för att förbereda barns läsning

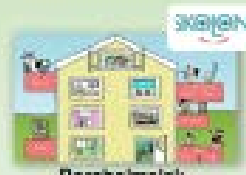
Bildkort, bokstäver, ordkort

Bok

Ny upplaga 2022

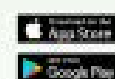
App och webbspel

Bornholmslek

Bornholmsstugan

Originalversionen omfattar:

- Planeringar i 32 veckor för fsk-klass
- 8 veckors repetition för årskurs 1
- Veckoplaneringar för 4–5-åringar

Allt material finns i webbshoppen www.bornholmsmodellen.se

Ingrid Häggström

info@bornholmsmodellen.se

Vad ska vi med definitioner till?

Kniv, gaffel, bestick och sked är termer för olika saker. Tre av dem är specifika verktyg som vi vet hur de ska användas. Man kan inte skära med gaffeln eller äta soppa med kniven. Men med bestick kan man både äta fläskkotlett och ärtsoppa. "Använd besticken" kan Kalle få höra när han petar med fingrarna i maten, men när hans mor ska skära brödet säger hon inte "ge mig ett bestick."

Det här är självklarheter som vi "omärkligt" lär oss i tidiga år. Vi har i dem ett gemensamt språk och tänker sällan på att samspelet mellan oss går så smidigt. Det är först när Kalle ger sin mor en sked, i stället för kniven som det uppstår irritation. Sker det flera gånger växer problemen.

I början av 1990-talet var ordet dyslexi okänt för de flesta i Sverige. Men efter den stora Dyslexikampanjen 1996-97 som våra organisationer drev tillsammans, kunde man fråga folk på gatan vad dyslexi betydde. De svarade oftast att det betydde läs- och skrivsvårigheter. Vi såg det som ett bra resultat efter bara ett drygt år. Men den allmänna förståelsen var ännu på "bestick"-nivån. Termen dyslexi är på gaffel-nivå, en specifik form av läs- och skrivsvårigheter.

Både skillnaderna och likheterna mellan olika termer är viktiga, eftersom det annars lätt kan bli missförstånd. Det är också viktigt att benämningarna är gemensamma.

Spänningen mellan de två begreppen dyslexi och läs- och skrivsvårigheter finns ständigt i vardagen. Dyslexiförbundet har haft samarbeten med fackförbunden IFMetall, Kommunal, Transport och Unionen. Där tycks det mig som om man hellre talar om läs- och skrivsvårigheter. Det är naturligt eftersom det i arbetslivet inte i första hand rör sig om utbildning, utan om arbetsmiljö. Den anställde ska oavsett orsak till eventuella svårigheter kunna utföra sitt arbete. Då gäller det att hitta lösningar här och nu.

Annat är det i undervisning. Där gäller det att tidigt fastställa om det rör sig om sked eller bestick. Annars kan eleven under flera år tvingas skära bröd med en gaffel.

De två begreppen har inom Dyslexiförbundet, som bildades av ungdomar med odefinierade läs- och skrivsvårigheter, skavt mot varandra. 1990 blev organisationen ett "handikappförbund" och fick stöd av samhället. Det innebar att fokus försköts från förmågan här och nu, till

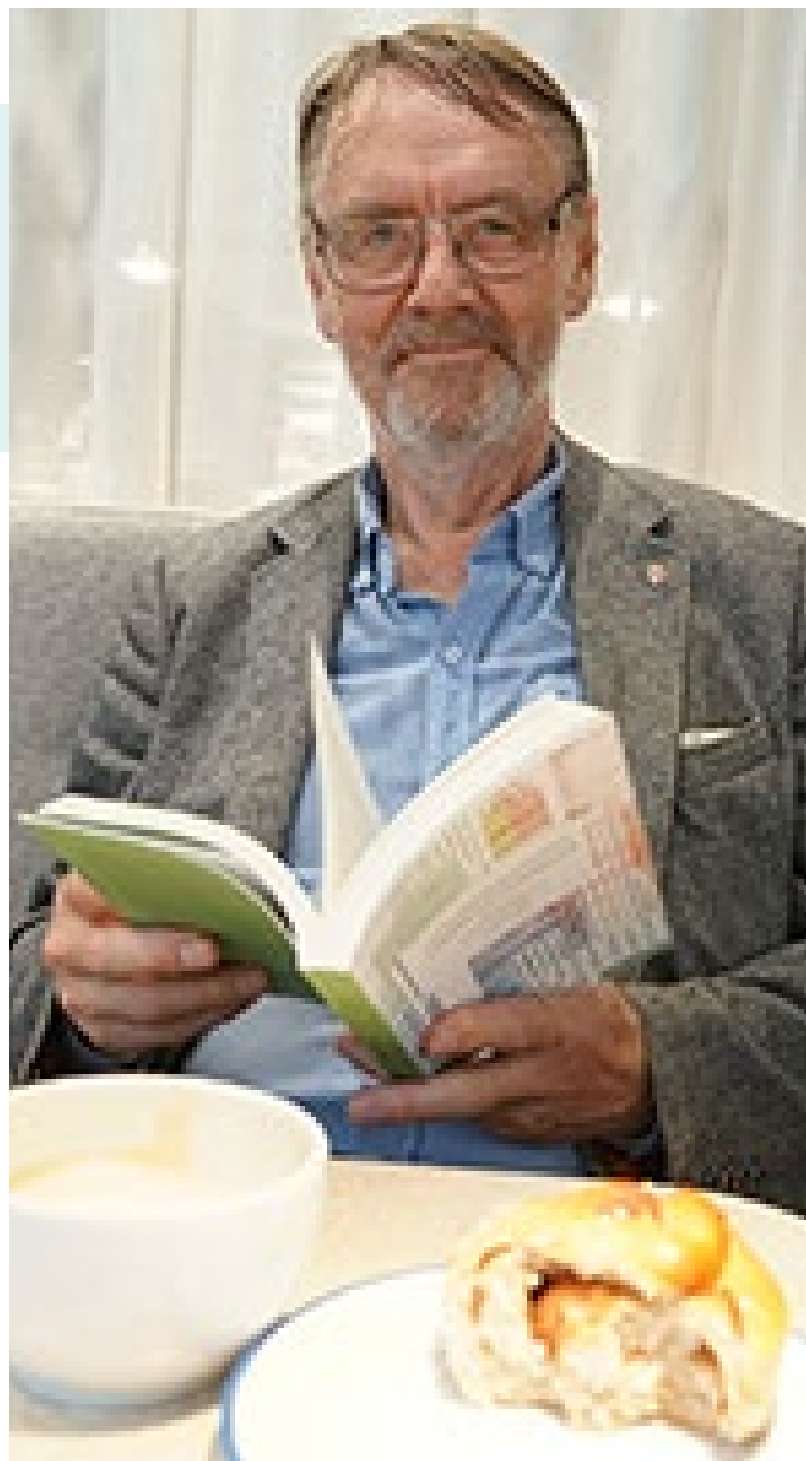

Bild: Ester Hedberg

orsakerna. Det är ytterst den neurologiska nedsättningen i vår språkliga förmåga – funktionsnedsättningen dyslexi – som samhällets stöd bygger på. Men Dyslexiförbundet går på två ben och slår vakt om allas rätt till ett språk och det har blivit än viktigare i takt med att kraven på språklig kompetens ökat.

Termen "Funktions-nedsättning" ingår i ett större system av begrepp, där "funktions-hinder" uppstår på grund av att omgivningen inte lyckats kompensera och anpassa för individens funktionella nedsättningar

En del vill hellre säga "funktions-variation" för att det låter mjukare. Det är som att säga ätverktyg i stället för bestick. Det stör den underförstådda samsynen och sambandet mellan olika definitioner.

"Nu är det lunch!" då vill jag inte tänka på termer. Då vill jag stilla min hunger.

Torbjörn Lundgren

Logos

I begynnelsen
var ordet, står det.
Men för vissa är
vägen till det
skrivna ordet lång.

Logos är en samling tester som hjälper dig att kartlägga lässvårigheter och diagnostisera dyslexi hos elever från årskurs två upp till vuxen ålder. Du får även hjälp att skraddarsy pedagogiska åtgärder.

Logos är onlinebaserat och kan köras på PC, Mac och Chromebook. Över 5 000 certifierade specialpedagoger, speciallärare, logoped, pedagoger och psykologer i Skandinavien använder Logos. Logometrica tillhandahåller support vid behov.

Du hittar mer information, teckna en prenumeration och beställa en onlinebaserad certifieringskurs på logometrica.se

Logometrica
- ord för alla

Vad handlar det om?

- Aishe Sarshad är en framgångsrik forskare.
- Hon har kämpat hårt för att nå sitt mål.
- Numer är hon öppen med sin dyslexi.

Aishe Sarshad:

”Min strategi var att plugga ännu hårdare”

Aishe Sarshad är biträdande lektor vid Göteborgs universitet. Hon är doktor i biomedicin och forskar om hur ett visst protein påverkar cancerceller. Och så har hon dyslexi.

Det är fredag eftermiddag och korridorerna på Institutionen för biomedicin vid Göteborgs universitet börjar bli tomma. Men en trappa upp ligger Aishe Sarshads laboratorium och där pågår arbetet fortfarande för fullt.

En handfull forskare med vita rockar hälsar glatt. De kommer från olika håll av världen och ingår i Aishes forskargrupp. Tillsammans undersöker de hur ett särskilt protein påverkar kärnan i cancercellen.

Aishe Sarshad leder en egen forskningsgrupp med forskare från olika håll i världen.

– Vår forskning kommer inte att lösa gåtan om cancers uppkomst – men den kan bli en viktig pusselbit, säger Aishe.

Hon tar fram ett papper med figurer som visar hur proteinet tagit sig in i kärnorna i vissa sorters cancerceller, men inte i andra. Aishe vill förstå varför.

Aishe är född i en liten by på den iranska landsbygden. Hon tillhör en turkmensk minoritetsgrupp och när hon kom till Sverige som sjuåring talade hon bara turkmenska.

Bland flyktingar från Iran vill många föräldrar att barnen utbildar sig till läkare eller advokat, förklarar hon. När man inte har så mycket annat är en bra utbildning viktig.

– Som liten ville jag förstås också bli läkare, men jag var väldigt blyg och oroade mig för att behöva prata med patienterna. När jag fick höra talas om att man kunde bli forskare och utveckla mediciner, då bestämde jag mig för det, säger hon.

Kort efter att familjen flyttat till Sverige skiljer sig föräldrarna. Aishe och hennes bror får bo hos mamman, som är analfabet och därför inte kan hjälpa barnen med läxorna. Men både mamman och pappan är måna om att barnen studerar. Mamman brukar sitta bredvid när Aishe gör sina läxor. Och pappan frågar alltid hur det går. Aishe kämpar hårt och sitter ofta sent in på nätterna med sina böcker.

– Jag tänkte att jag inte var så smart eftersom jag inte lärde mig lika enkelt

som andra. Min strategi blev därför att plugga ännu hårdare, säger hon.

Dyslexi var ett okänt begrepp för henne och föräldrarna. Och i skolan trodde alla att hennes svårigheter berodde på att hon inte hade svenska som modersmål. Först på gymnasiet började hon själv fundera på om hennes svårigheter kunde bero på dyslexi. Men de tankarna visste hon inte riktigt vad hon skulle göra med. Hon lät det bara vara.

Aishe åker till USA när hon är klar med gymnasiet. Hon går ett år på high school för att lära sig engelska. Kostnaderna täcks genom att hon deltar i ett arbetsprogram, hon städar, målar och utför administrativa uppgifter på skolan. Därefter får hon stipendium och kan studera fyra år på Berea College i Kentucky. Det är då hon börjar inrikta sig på ämnet biologi.

– Sen bor jag ett år i Los Angeles. Jag jobbar på caféer och på ett företag som tar hand om miljöfarligt avfall, säger hon.

Men hon vill doktorera, vilket hon gör på Karolinska Institutet i Stockholm. När hon har doktorerat blir det ytterligare en tid i USA. År 2018 vänder hon tillbaka till Sverige och börjar jobba på Göteborgs universitet. Nu har hon hunnit gifta sig och få en dotter. Och än så länge är det bara maken som känner till att Aishe har svårt att läsa och skriva.

För att kunna finansiera forskningsprojekt av det slag som Aishe bedriver krävs finansiering.

” Jag vill visa att det är möjligt att nå sina mål, även om vissa svårigheter gör att man måste kämpa extra mycket.

Aishe Sarshad föredrar att tala engelska. På svenska och turkmenska kan hon inte uttrycka sig som hon vill. – Det får bara plats med ett språk i taget i min hjärna och det beror nog på dyslexin, säger hon.

Hon förklarar att en stor del av hennes arbete handlar om att söka anslag från olika håll. Det tar tid.

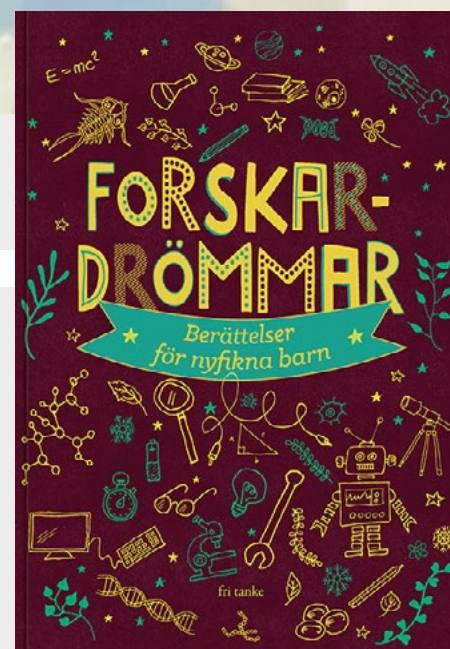
– Jag brukar säga att jag har två jobb. Ett dagjobb här på labbet, och ett kvällsjobb då jag sköter allt skrivande som jag inte hunnit med under dagen. När jag skriver vill jag få ner mina tankar och jag bryr mig inte om stavfelen, de rättar jag vid ett annat tillfälle, säger hon.

Aishe har varit framgångsrik med sina ansökningar och beviljats anslag för sin forskning. År 2019 fick hon dessutom en utmärkelse för kvinnliga forskare inom det naturvetenskapliga

området, ett pris som delas ut årligen från L'Oréal Sverige, Svenska Unescorådet och Sveriges unga akademi.

Priset förde med sig att Aishe fick vara med i en bok för barn om forskning. Den heter Forskardrömmar: Berättelser för nyfikna barn.

– Jag hade aldrig tidigare varit öppen med dyslexin. Men nu insåg jag att jag faktiskt kan bli en förebild för många unga och därför blev det viktigt att berätta. Jag vill visa att det är möjligt att nå sina mål, även om vissa svårigheter gör att man måste kämpa extra mycket, säger Aishe.

Aishe Sarshad är en av 60 forskare som får berätta sin historia i boken Forskardrömmar: Berättelser för nyfikna barn. I boken berättar hon om sin dyslexi.

Text och bild: Ester Hedberg

Vad handlar det om?

- Författaren Staffan Nordstrand har dyslexi
- Han vill att dyslexi ska synas mer.
- Nu åker han gräsklippare för dyslexin.

Bild: Privat

Staffan Nordstrand vill att dyslexi ska stå i fokus och har därför tackat nej till sponsorer. Gräsklipparen har han bekostat själv. Han har också på egen hand anpassat motorn för att den inte ska dra så mycket bensin.

Åker 283 mil på gräsklippare för dyslexin

Författaren Staffan Nordstrand kör gräsklippare genom hela Sverige. Den 25 april lämnade han den byn Mauno och svängde ut på länsväg BD 901, Sveriges nordligaste allmänna väg. Nu snirklar han sig sakta söderut sittande på en gul motorgräsklippare. Målet är Smygehuk.

När Läs&Skriv pratar med Staffan Nordstrand är han strax utanför Gällivare. Han är vid gott mod, men fryser i snögloppet trots dubbla lager kläder och termosockor. Han klagar lite på att vägarna i norra Sverige är gropiga och dåligt underhållna, och att långtradarchaufförerna kör som galningar. Han är oskyddad när han kör på den minimala väggrenen. Och motorgräsklipparen går bara 12 kilometer i timmen.

– Det är lite läskigt ibland, säger han.

Men Staffan Nordstrand gör det här för att ge dyslexin ett tydligare ansikte. Han berättar att han valde gräsklippare eftersom man som dyslektiker behöver tid på sig att läsa, skriva och förstå ord.

– Gräsklipparen symboliserar den långsamma processen hos personer med dyslexi, säger han.

På resan ner kommer han att hålla både spontana och planerade föreläsningar. Han kommer att prata om dyslexi, men också om den nya "Boken om Lars", som du kan läsa om på sidan 26. Den första föreläsningen blev i Karesuando.

– Där fick jag också låna ett gästhus av en familj. Folk är oerhört vänliga, säger han.

Han räknar med att vara i Smygehuk i början av juni. Inplanerade föreläsningar är:

- Vansbro bibliotek den 15 maj
- Tranås runt den 20 maj.
- Smygehuk i början av juni.

Staffan uppdaterar informationen efterhand på sin webbplats staffannordstrand.se. Följ Staffan Nordstrand på sociala medier via hashtaggen #Dyslexiklippet

Text: Ester Hedberg

Bild: Privat

Mellan Maunu (strax söder om Treteriksröset) och Smygehuk är det 283 mil. Staffan Nordstrand räknar med att resan tar 40 dagar.

Gräsklipparen symboliserar den långsamma processen hos personer med dyslexi, säger han.

Symposium om dyslexi på Stockholms slott

”Vad kan vi göra åt de svårigheter många elever möter under sin skoldag?” Det var en av flera viktiga frågor som lyftes under World Dyslexia Assembly den 27 april. Symposiet hölls på Stockholms slott och initiativtagare var Prinsparets Stiftelse och organisationen Made by Dyslexia.

På plats fanns Dyslexiförbundets ordförande Catrine Folcker, kanslichef Helene Kindstedt och ungdomsrepresentanten Klara Kumblad.

– Det var många intressanta programpunkter. Prinsessan Sofia berättade att hon lärt sig om dyslexi genom Prins Carl Philip, och hur de såg på att deras barn också kan ha dyslexi, säger Helene Kindstedt.

I publiken satt Drottning Silvia tillsammans med många speciellt inbjudna personer som alla har något med dyslexi att göra. Programmet syftade till att belysa dyslexi ur ett annat och mer positivt perspektiv än vi vanligen möter.

– Vi fick möjlighet att tala med många viktiga personer, bland annat skolminister Lina Axelsson Kihlblom. Vi berättade hur mycket vi uppskattar

Prins Carl Filip inledde symposiet.

att ha en skolminister som själv har dyslexi, säger Helene Kindstedt.

På scen fanns bland annat Prins Carl Philip och Prinsessan Sofia, Prinsessan Beatrice från engelska kungahuset, skolminister Lina Axelsson Kihlblom, Hampus Hedström, Julia Frej och många andra. De har alla en sak gemensamt – dyslexi!

Fotograf Jonas Borg/Prinsparets Stiftelse

Vår ungdomsrepresentant Klara Kumblad (till vänster) minglar med andra deltagare, bland annat komikern Hampus Hedström (till höger).

Fotograf Jonas Borg/Prinsparets Stiftelse

Att läsa ska vara enkelt

Testa dig här!

DYSKALKYLI

Vad handlar det om?

- Louise Schneider har dyskalkyli.
- Hon misslyckades med mattnen i grundskolan.
- Hon efterlyser fler kunniga lärare.

Under så många år har jag känt att skolan och mattelärarna övergivit mig. Jag vill verkligen inte att andra ska behöva uppleva samma saker. Jag vill berätta för att sprida kunskap, säger Louise Schneider.

Bild: Yvonne Schneider

– Jag har märkt att matematiken blir lättare om jag har värmt upp innan. Därför börjar jag varje morgon med att repetera olika matematiska begrepp ur boken Viktiga ord i matematik av Eva Marand, säger Louise Schneider. (Förlag Natur och Kultur, 2007.)

”Mattelärarna övergav mig”

Louise Schneider är 19 år gammal och har ganska nyligen flyttat till Göteborg. Hon studerar på ett program i antropologi vid universitetet. Louise älskar att lära sig saker och hon har alltid lyckats bra i skolan – i alla ämnen utom matematik.

– Det blir liksom bara tomt i huvudet när jag ska hantera siffror, säger hon.

Så länge Louise Schneider kan minnas har hon haft svårt med tal och siffror. Det är som att siffrorna i sig inte har någon innebörd. Och även den enklaste siffreräkningen kan bli svår.

– 17 delat med 5 eller 13 plus 83, sådant kan jag misslyckas med, säger hon.

Men om man sätter in räkneuppgifterna i en berättelse får siffrorna en betydelse och då blir det lättare. Till exempel tycker hon att det är lättare att förstå talet 17 delat med fem om man gör om det till 17 äpplen och 5 personer. På så vis blir det mer konkret. Louise berättar om när hon gjorde de nationella proven i matematik. Då klarade hon de svåraste frågorna eftersom det var berättande textuppgifter, men hon klarade inte de enklaste uppgifterna som bestod av enbart räknetal utan text.

Louise är inte nöjd med undervisningen i matematik som hon fick i skolan. I lågstadiet gick hon visserligen till en specialpedagog för att träna på ”tio-kompisar” och multiplikationstabellen, men lärde sig gjorde hon inte. I mellan- och högstadiet fick hon ingen hjälp alls utöver klassundervisningen. Då förväntades hon klara matematiken som alla andra. Det var svårt.

Dessutom var Louise utanför och mobbad i grundskolan. Hennes misslyckanden i matematik gjorde saken värre. Hon förklarar att i skolan hade den som var bra på matte hög status, medan den som var dålig hade låg status.

– Jag tänkte att jag var dum, och det gjorde också klasskamraterna och lärarna. Det spelade liksom ingen roll att jag var duktig i alla andra ämnen. Situationen påverkade mig negativt på många sätt, säger hon.

I åttan började hennes mentor ana att något inte stämde. Louise var ju ambitiös och duktig på alla sätt, vilket gjorde det svårt att förstå hennes stora matematiksvårigheter. Mentorn såg till att Louise fick komma till Danderyds logopedmottagning för utredning, där de konstaterade att hon har dyskalkyli. Den sista tiden i grundskolan fick hon därför lite bättre hjälp.

Men första året på gymnasiet blev en katastrof. Louise lärare ansåg att det inte fanns något som hette dyskalkyli och skyllde hennes svårigheter på att hon var oengagerad och obegåvad. Följden blev att hon misslyckades med matematiken och kom att må väldigt dåligt.

Nästa år gjorde hon ett nytt försök med en ny lärare. Den här gången visade läraren förståelse. Louise fick både individuell undervisning och undervisning i klass.

–Det blev en sådan skillnad. Tillsammans anpassade vi uppgifterna och då gick det ju bra. Jag klarade både matte 1 och matte 2, säger hon.

Ett av Louise problem är hennes ojämna räkneförmåga, det hon klarar ena dagen kan vara som bortblåst nästa dag. Hon inser att det kan vara frustrerande för en lärare att behöva förklara gång på gång, men att glömma är inget hon gör med flit.

– Och om läraren blir irriterad på mig känner jag mig dum och blir stressad, och då blir allt ännu svårare. En bra lärare peppar eleven när det går dåligt och berömmar alla framsteg, även de som är pyttesmå, säger Louise Schneider.

Text: Ester Hedberg

Vi kräver rättvisa nationella prov
#rattvisanp

#Rättvisa nationella prov Nu har 4300 skrivit under vårt upprop

Dyslexiförbundet driver en kampanj för att elever med dyslexi ska få använda hjälpmedel när de skriver nationella prov. Kampanjen driver vi tillsammans med Svenska Dyslexiföreningen, Läsrörelsen, Föräldraföreningen för dyslektiska barn, Susanna Cederquist/En bild av dyslexi och Disability Rights Defenders Sweden. Kampanjen stöds av flera läsforskare.

Vi vill att elever med dyslexi och dokumenterade svårigheter att avkoda ska få använda sina hjälpmedel under nationella provens samtliga delar. Vi vill att eleverna ska få lyssna på texterna när läsförståelsen testas i årskurs sex. Som det är nu testas avkodning och läsförståelse i samma delprov. Följden blir att elever med dyslexi inte får samma möjlighet som andra elever att visa sin textförståelse.

Vi samlar in namnunderskrifter som vi vill överlämna till skolminister Lina Axelsson Kihlblom vid tillfälle. Vi har också belyst problemet i en debattartikel som publicerades i Göteborgsposten i mars. I en replik svarar Skolverket som man gjort tidigare, att provet förlorar sitt syfte om avkodningen och läsförståelsen separeras. De menar att båda processerna ingår i läsning.

I februari godkände norska myndigheter att elever med dyslexi ska få använda hjälpmedel under nationella proven i läsning. Dyslexiförbundet hoppas att Sverige snart kommer efter.

Än är det inte för sent att skriva under namnsamlingen som du hittar på rattvisanp.org.

Läs mer om Nationella prov i högstadiet på sidan 11.

Nominera till Läsguldet 2022!

Vet du någon som gör en extra insats för personer med syn- eller läsnedsättning?

Mellan den 21 april och 30 juni kan du nominera till MTM:s pris Läsguldet - tillgänglig läsning för alla! Priset delas ut varje år till någon som gjort insatser för tillgänglig läsning. Till exempel läsfrämjande insatser för personer med synnedsättning, personer som är nya i svenska språket eller andra som har svårt med läsningen. Vinsten är 25 000 kronor och ska användas för att sprida läsglädje.

Nominera på: mtm.se/lasguldet

Oribi

Assisterande teknik i världsklass

Oribi Writer är på väg till macOS

Appen med rättstavningsstöd,
bokstavsljudning och talsyntes

Dyslexiförbundet på SETT-dagarna

Dyslexiförbundet var på plats på SETT-dagarna i Kista den 26 till 28 april. SETT är den största mässan om digitalisering av skolan i Sverige. I vår monter träffade vi lärare, rektorer, skolledare och it-strategier från kommuner runt om i Sverige.

Bild: Carina Söe Knudsen

Några av Dyslexiförbundets representanter på mässan.

Många frågor handlade om digitala verktyg för elever med läs-, skriv- och räknesvårigheter. Men lika vanliga var frågorna om undervisning och relationen mellan skolan och föräldrar.

Under mässan har vi också pratat på scen hos våra samarbetspartners. Det handlade huvudsakligen om att barn med dyslexi behöver digitala verktyg för att kompensera för dåligt läsflyt.

Vi var en handfull personer på plats från kansliet. Vi delade monter med vårt projekt Plugga med bilder som fick många frågor om sitt lekfulla material, Havsäventyret. Med bilder och rim lär sig barnen först ljuden och sedan de bokstäver som hör till på ett strukturerat sätt.

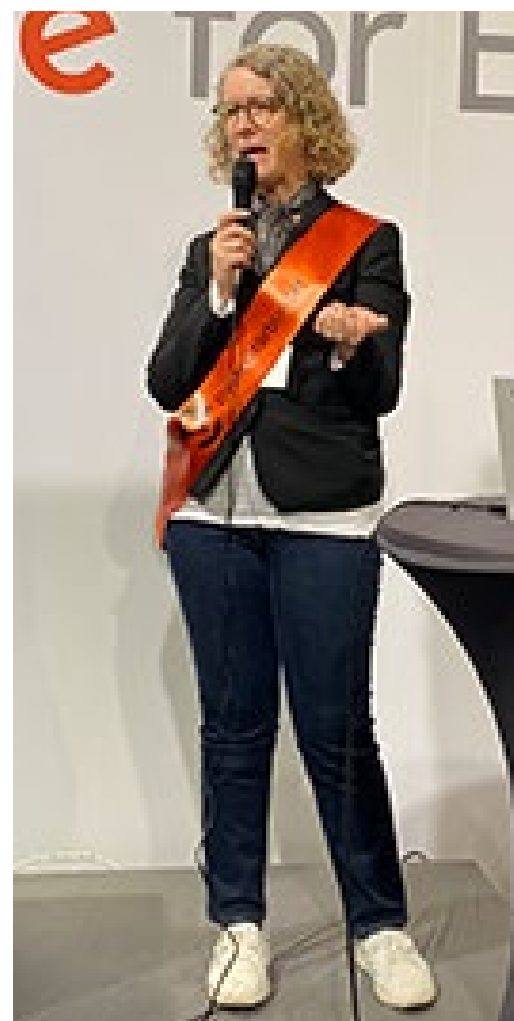
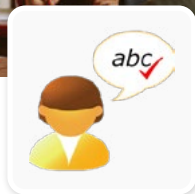

Bild: Fredrik Skolffman

Sara Rydin föreläste om digitala hjälpmedel.

Premiär för nya ClaroStava

ClaroStava är det kompletta rättstavningsverktyget med en mängd unika funktioner som utvecklats för att stödja eleverna i hela skrivprocessen, oavsett plattform och val av skrivyta.

Med stavningshjälp, ordbok och bildstöd i ett och samma verktyg blir ClaroStava ett ännu starkare stöd i det dagliga skolarbetet.

Läs mer: svensktalteknologi.se/clarostava

Lättläst bok om valet 2022

Dags att rösta - Valskola 2022

Dags att rösta är en lättläst handbok för att alla ska förstå hur valet går till. Den är skriven och utgiven av den lättlästa nyhetstidningen 8 Sidor.

Den fysiska boken säljs via nätbokhandeln. Det går att ladda ner en gratis pdf-bok från 8sidor.se

En lektion kan laddas ner och användas tillsammans med boken.

Gratis PDF-bok finns på 8sidor.se

Beställ boken i din nätbokhandel eller på ll-forlaget.se

8 SIDOR

Seriffer eller inte seriffer?

Ny bok om typsnitt slår hål på myter

Många har åsikter om vilket typsnitt som är enklast att läsa. En spridd "sanning" är att det på papper är lättare att läsa typsnitt med seriffer, medan det på skärm är lättare att läsa typsnitt utan seriffer. Men nu visar en ny forskningsöversikt att serifferna inte spelar någon roll för läsbarheten. Det som är viktigt är i stället avståndet mellan bokstäverna.

John T. E. Richardson är författaren till den nya boken om typsnitt. Han presenterar en mycket omfattande genomgång av forskning på området. Han har fokuserat på studier som jämför läsbarheten av texter med eller utan seriffer. Typsnitt med seriffer har små tvärstreck i ändarna,

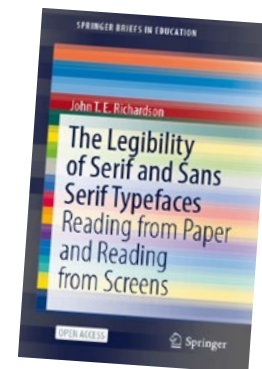
som exempelvis **New Times Roman: AaBbCc**. Typsnitt utan seriffer brukar kallas sans-serif, ett exempel är **Ariel: AaBbCc**.

Boken är uppdelad i två delar, där del ett handlar om läsbarhet på papper och del två om läsbarhet på skärm. Båda delarna innehåller avsnitt som särskilt rör läsare med funktionsnedsättning, bland annat om huruvida läsare med dyslexi föredrar typsnitt med eller utan seriffer.

Richardson skriver att den brittiska dyslexiorganisationen BDA rekommenderar texter utan seriffer för personer med dyslexi, oavsett om det är för läsning på papper eller skärm. Men han visar att det i forskningen saknas belegg för att det ena eller den andra skulle vara lättare

att läsa för personer med dyslexi. Däremot finns belegg för att avståndet mellan bokstäverna är betydelsefullt.

Rekommendationen om att typsnitt utan seriffer passar bäst på skärm har sitt ursprung från tiden då skärmarna hade sämre kvalitet och risken fanns att vissa detaljer blev otydliga. Richardson menar att den aspekten inte längre är giltig. Argumenten för att typsnitt med seriffer underlättar läsning av text på papper avfärdas också. Det finns till exempel inga bevis för att seriffer bidrar till att stödja ögats rörelse, vilket ibland påstås. Slutsatsen är att läsbarheten inte påverkas av seriffer eller inte seriffer, andra faktorer som avståndet mellan tecken och tecknens tydlighet är mycket viktigare. Text: Ester Hedberg

Lästräning hemma och i förskola/skola

När rätt åtgärder sätts in i rätt tid ges även lässvaga möjlighet att tidigt kunna följa med i skolans olika ämnen. Det ger en god grund att stå på för att även långsiktigt nå målen med sin utbildning.

Jämna steg är pedagogisk lästräning för 6-8-åriga elever i förskola och lågstadiet. Mer information på www.hogrefe.se

Steg för steg är lästräning för 6-8-åriga barn med handledning av förälder i hemmet. Mer information på www.funkamera.se

Författare är Elisabeth Marx.

Vad handlar det om?

- Fonologi betyder läran om språkljud.
- Alla barn behöver förstå språkljuden.
- Vid läsning kopplas språkljud och bokstäver ihop.

Christer Jacobson är docent i pedagogisk psykologi vid Linnéuniversitet. Han forskar på dyslexi och är aktiv inom Svenska Dyslexiföreningen. Han har också varit ledande i att utveckla programmet Fonologia som mäter fonologiska färdigheter.

Bild: Privat

Fonologisk medvetenhet – varför är det viktigt?

Ordet fonologi används ofta av både pedagoger och läsforskare. Men vad betyder det egentligen? Och varför är fonologisk medvetenhet viktig för barn som ska lära sig läsa?

Läs & Skriv har pratat med dyslexiforskaren Christer Jacobson om språkljudens betydelse.

Det talade språket består av olika språkljud och läran om dessa kallas fonologi. Ett barn som är fonologiskt medvetet förstår att det finns ett system av språkljud bakom talspråket. Det förstår också att det är skillnad på ords form och betydelse, som att ordet tåg är kort i sin språkliga form men långt till sin betydelse.

Christer Jacobson förklarar att det finns olika nivåer av fonologisk medvetenhet. På den enklaste nivån handlar det om att vara medveten om att ord kan bestå av stavelser och att kunna rimma på språkljud. En medvetenhet på den här nivån utvecklar barnen genom att leka med språket, rimma, läsa ramsor, klappa stavelser och sjunga.

Fonemisk medvetenhet

Den högre nivån av fonologisk medvetenhet kallas fonemisk medvetenhet. Christer Jacobson

använder också begreppet fonemisk perception. På den här nivån är barnet medvetet om de enskilda språkljuden, det vill säga fonemen. Det här har visat sig vara särskilt viktigt för kommande läs- och skrivinlärning.

Vad är då ett fonem?

Fonem är språkets minsta ljudenhet som påverkar ordets betydelse. Ljudet t i tåg är ett fonem. Om du byter ut ljudet t mot ljudet p ändras betydelsen. Ett fonem kan också skrivas med flera bokstäver, som stj i stjärna. Om du byter ut stj mot ett annat fonem, till exempel g, så ändras ordets betydelse – stjärna blir gärna.

Träna på fonem

– I vardagen är vi ofta omedvetna om språkljuden och deras betydelser. Men för att kunna lära oss läsa och skriva måste vi kunna identifiera och urskilja ljuden i talsignalen, det vill säga bli medvetna om den fonemiska perceptionen. Barnen brukar vara mogna för det vid sex till sju års ålder, säger Christer Jacobson.

Det finns övningar som specifikt utvecklar den fonemiska medvetenheten. De syftar till att lära barnet hantera de olika språkljuden, dela upp och sätta samman ord med språkljud som byggstenar. Christer Jacobson ger exempel på språklekar som tagits fram enligt

Bornholmsmodellen (se separat faktaruta).

Dyslexi och fonologisk medvetenhet

Studier visar på ett starkt samband mellan förskolebarns fonologiska medvetenhet och deras senare läsutveckling. Christer Jacobson förklarar att det är vanligt att barn med dyslexi har en svag fonologisk medvetenhet och fonetisk perception. De kan därför behöva extra träning och då gäller det att upptäcka dem i god tid innan det är dags för läsinlärningen.

– De flesta vuxna kan inte höra om ett barn är fonologiskt medvetet eller ej, det måste man testa vilket är en viktig uppgift för förskolan, säger han.

Koppla ihop fonem med bokstäver

När barnet behärskar språkljuden är det dags att koppla på bokstäver. Christer Jacobson förklarar att kopplingen är komplicerad. Det beror på att en bokstav kan ha flera språkljud, och att ett språkljud kan representeras av olika bokstäver eller kombinationer av bokstäver.

– Tecknen och ljudet stämmer alltså inte alltid överens. Ta till exempel bokstaven g. Den kan uttalas som g, men också som j (göra) eller som sje (generad). Omvänt kan exempelvis sje-ljudet stavas på olika sätt, till exempel som sk (skön), stj (stjälk) och

”De flesta vuxna kan inte höra om ett barn är fonologiskt medvetet eller ej, det måste man testa.

skj (skjorta). Sje-ljudet ställer ofta till problem för den som ska lära sig svenska, säger han.

Dyslexi och läsinlärning

För att kunna läsa och skriva måste man alltså behärska språkljuden och veta vilka ljud som hör ihop med vilka tecken. Det här kan vara särskilt komplicerat för barn med dyslexi.

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) granskade forskning om dyslexi hos barn och unga. Resultaten presenterades i en rapport 2014. En slutsats är att strukturerad träning på kopplingen mellan fonem och bokstäver har effekt för elever med dyslexi.

Text: Ester Hedberg

Hitta ljuden i Havsäventyret

Dyslexiförbundets arvsfondsprojekt Plugga med bilder har utvecklat läromedlet Havsäventyret. Det bygger på ett bildsystem som gör det möjligt att börja med ljudning innan man börjar med bokstäver. Nu utvecklar Plugga med bilder ett liknande läromedel för engelska språkljud. Läs mer på www.pluggamedbilder.se

Bornholmsmodellen är en modell för att strukturerat och lekfullt träna små barns språkliga och fonologiska medvetenhet. Modellen utvecklades på 80-talet under ledning av läsforskaren Ingvar Lundberg. Modellen vidareutvecklades sedan av Ingrid Häggström, forskare inom pedagogik. 2018 gavs ett omarbetat material ut på Natur och Kultur. Bornholmsmodellen används ofta i svenska förskolor och förskoleklasser, men också utomlands.

ROLIGT SPEL FÖR ATT TRÄNA UTTAL & UTTRYCKSFÖRMÅGA

Lära
Förlag

Fonemspelet

- Uttals-, rörelse- & berättande-övningar samt språklekar
- 2 spelare (en vuxen – ett barn)
- Speltid 10 min
- Säljs som pdf för egen utskrift
- För barn i förskola, tidig grundskola och grundsärskola

Scanna QR-koden för att läsa mer och beställa materialet.

Särskilt för barn med fonologiska svårigheter!

Allan Nilsson har lämnat oss

Allan Nilsson bar länge på en hemlighet. I femton års tid var han vaktmästare på en skola. Han var aktiv i Röda Korset och facket, omtyckt av eleverna och duktig i sitt yrke. Men han kunde varken läsa eller skriva. Det lyckades han dölja för alla utom för sin fru Agneta som lovat honom att inte nämna det för någon. Så fick han en andra chans. I slutet av 1970-talet började han en läs- och skrivlinje på Grundvux. 49 år gammal fick han äntligen tillgång till alfabetet.

–Ingen ska behöva gå igenom det jag fått göra, sa han och blev med i arbetet för att starta en lokalförening av det nybildade Förbundet Mot Läs- och Skrivsvårigheter (FMLS), som nu heter Dyslexiförbundet.

Det Allan hållit hemligt, talade han nu högt om. De flesta skolor i Skåne fick påhälsning och eleverna sög i sig.

Många kände igen sina läs- och skrivsvårigheter i hans beskrivning. Inte minst den skamkänsla han burit på. FMLS växte, mer i Skåne än i andra delar av landet. Vi som anslöt oss fick som gåva den stora värme Allan och Agneta så givmilt delade med sig av. En värme över generationsgränserna. Vi vuxna kunde jämföra våra språkliga struligheter och våra barn fick leka med likasinnade.

Under något år var Allan även ordförande i förbundet. Han formulerade handskrivna brev till ministrar, noga med att ingen fick rätta dem. Kanske bidrog det till inriktningen på deras svar. Men Allan trivdes nog bäst i det lokala arbetet. Nära människor han kunde upprätta kontakt och relationer med.

Allan: Du var ingen hjälte högt upp på en piedestal. Du var något mycket

Bild: Mige Lundahl

större. Du var och kommer alltid att förbli ett föredöme för oss som fick förmånen att lära känna dig. Du brukade säga att du var tacksam för vad dina lärare hjälpte dig med, men att de samtidigt tog minnet ifrån dig. Iakttagelsen att vi med skriften avlastar minnet, gjorde redan den grekiske filosofen Platon. Men ett är säkert: vi som kände dig kommer att värna minnet av dig och i förbundets historia är du redan en bärande pelare.

Torbjörn Lundgren

Snabbvägen till säkra källor

Underlätta för elever och lärare att snabbt få tillgång till källkritiskt granskade artiklar och samtidigt stärka medie- och informationskunnigheten (MIK).

ArtikelSök är ett smidigt verktyg för informationssökning – en svensk, oberoende databas som uppdateras dagligen. Databasen fungerar på alla typer av digitala enheter, både i skolan och hemifrån.

Eleverna får tillgång till tillförlitlig information som kan användas i skolarbetet, lärare kan använda ArtikelSök i undervisningen och skapa källkritiska diskussioner med eleverna.

Läs mer på btj.se/artikelsok

NYHET!

WorldPenScan Go! Digital Skannerpenna som klarar

Textfångst OCR – känner igen 55 skanningspråk: Skanna till fil och få texten uppläst och visad på den inbyggda pekskärmen eller skanna direkt till andra enheter

Skanna, översätt och lyssna: Skanna och få texten översatt och visad på skärmen samt uppläst på det översatta språket

Tvåvägs översättning – polyglott klarar 112 språkvarianter: Tala till pennan på ett språk och få det översatt och skrivet på skärmen samt uppläst på det översatta språket

Tal till text (diktering): Diktera till pennan och få det utskrivet på skärmen. Både text och inspelat ljud kan överföras till andra enheter

Pennan fungerar helt fristående med den inbyggda displayen! eller med Win/ Mac/ iOS/ Android GRATIS APP. Ansluts till Internet med WiFi och till andra enheter med Bluetooth/USB

Exceptionellt mycket funktioner i en mycket behändig storlek

XnX Data AB

Box 6058, 192 06 Sollentuna, Tel: 08-626 71 00
www.xnxdata.se, E-post: info@xnxdata.se

Ny avhandling: Läsa ljudböcker är också läsning

Elisa Tattersall Wallin har doktorerat på svenskarnas ljudboksläsning. I sin avhandling utvecklar hon de teoretiska begreppen att "läsa med öronen", "läsa genom att röra" och "läsa genom ögonen".

Arbetet består av tre vetenskapliga studier. I den första undersöker hon 80 000 personers läsning genom en ljudboks-app. I sin andra studie intervjuade hon 10 unga ljudboksläsare om deras läsvanor och hur de använder funktionerna i ljudboksapparna. I den sista studien analyserar hon funktionerna och gränssnitt i apparna.

Elisa Tattersall Wallin såg bland annat att vi använder ljudboksappen mest under

dagtid på vardagar och att det är unga killar mellan 18 och 20 år som lyssnar mest. Ljudboksläsandet sker ofta i samband med andra aktiviteter.

I en intervju som finns på Högskolan i Borås webbplats säger hon att vi "är vana vid att läsning är något som sker med ögonen, men jag vill lyfta att läsning kan ske med olika sinnen". Med sin avhandling hoppas hon få folk att tycka att ljudboksläsandet också är läsning.

Elisa Tattersall Wallin doktorerade i mars på Bibliotekshögskolan i Borås. Avhandlingen heter: *Sound reading – Exploring and conceptualising audiobook practices among young adults*

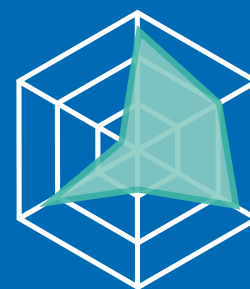
Text: Ester Hedberg

Hitta både styrkor och svårigheter

Fonologia är ett individualtest som är baserat på den senaste forskningen kring dyslexi.

Testa gratis
på
fonologia.se

Fonologia

Testet genomförs med en iPad och kartlägger de fonologiska färdigheter som kan orsaka svårigheter hos testpersonen. Fonologia ger bra förutsättningar för fortsatt arbete med läs- och skrivutvecklingen. De gröna fälten visar elevens svårigheter, och – mycket viktigt – övriga fält visar elevens styrkor!

BOKTIPS

Ny bok:

Boken om Lars

Av: Staffan Nordstrand
Förlag: Nord & Hild
Publishing

Lars är spänd inför sin första dag i skolan. Mamma Gärda spottar i handflatan för att med sin saliv få hans bångstyriga och rågblonda lugg att ligga stilla mot pannan innan de två tillsammans traskar de tre kilometrarna dit. Men skolan är inte alls som Lars tänkt sig.

Staffan Nordströms senaste bok handlar om honom själv, men det är samtidigt en historia som han delar med många andra. I boken berättar han om hur det är att ha svårt att lära sig läsa, skriva och räkna när skolan saknar resurser att hjälpa och klasskamraterna retas. Bokens Lars blev precis som Staffan Nordström frustrerad och betraktad som besvärlig, han hamnar i ständiga bråk och straffas hårt. Till slut skrivs han in på barnpsykiatri på Danderyds sjukhus. Men boken beskriver också en vändning i livet och kampen för att hitta en väg till framgång. Idag är Staffan Nordström en väletablerad författare. Boken om Lars är hans nionde. På sidan 16 i tidningen kan du läsa om Staffan Nordstrands resa genom Sverige på gräsklippare.

Ny lättläst bok:

Dags att rösta – Valskola 2022

Av: Bengt Fredriksson
Förlag: LL-förlaget

Gratis för nedladdning på 8sidor.se

Journalister på den lättlästa tidningen 8 sidor har skrivit en bok om valet. Den handlar om demokrati och varför vi röstar. Om vem som bestämmer i Sverige, om riksdag, regioner och kommuner. Och om de politiska partierna och var de står på skalan från höger till vänster. Slutligen går den in på hur det går till när man ska rösta. Dags att rösta är en lättläst handbok som vänder sig till den som aldrig röstat förut eller den som känner sig osäker.

Ny bok:

Småspråkarna: Språkutvecklande lekar, sånger och ramsor för barn 0-3 år

Av: Maria Strutz, Andrea Wallenberg
Illustratör: Oskar Jonsson
Förlag: Bonnier Carlsen

Den här boken vänder sig till dig som vill stötta ditt barn i sin språkutveckling. Leg. logopederna Maria Strutz och Andrea Wallenberg har skapat tre nyfikna figurer att slå följe med i den tidiga språkutvecklingen. Boken innehåller språklekar för att aktivera barnets språk och kommunikation. Boken innehåller även faktaavsnitt som fördjupar din förståelse för barnets makalösa språkresa.

PODD

Plugga med bilder på Dyssepodden

Dyssepodden fortsätter leverera intressanta poddavsnitt som berör alla med intresse för dyslexi och dyskalkyli. Alma och Fanny från FDB (Föräldraföreningen för dyslektiska barn) träffar spännande gästar.

Avsnitt 52: 18-åriga Wilma Emanuelson berättar om sin uppfinning "iTrack Reading" som använder teknik för ögonrörelser. Den gör det möjligt för personer med dyslexi att läsa och lyssna samtidigt.

Avsnitt 53: Sara Bruun är språklärare, författare och skoldebattör. Hon berättar om sin vilja att hjälpa personer med läs- och skrivsvårigheter.

Avsnitt 54: Helena Borges och Carina Söe-Knudsen är initiativtagare till arvsfondsprojektet Plugga med bilder, som drivs av Dyslexiförbundet. Här berättar de bland annat om läromedlet Havsäventyret som de utvecklat.

Du hittar poddavsnitten på [Dyssepodden.se](https://dyssepodden.se)

VIDEO/FILM

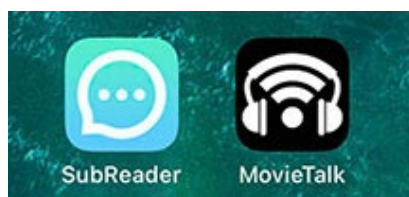
Tania är expert hos Begripsam

Är du nyfiken på hur det är att vara expert och medforskare hos Begripsam? Titta då på den här intervjun med Tania Laserna, som både har dyslexi och en cp-skada. Hon berättar om sin roll i projektet DigiKog, vad det gett henne men också vad hon själv kunnat bidra med. Tania arbetade tidigare på Dyslexiförbundet Stockholm. Begripsam är en förening och ett företag som arbetar för att göra samhället begripligt.

Besök Begripsam.se och skriv Tania i sökrutan.

Se film med uppläst text hemma

Filmer med uppläst textremsa går inte bara att se på bio, utan också hemma på våra strömningstjänster. SVT-play har en inbyggd funktion för uppläst textremsa. Talet genereras av en talsyntes. Du kan också lyssna på uppläsning av textremsor via appar i mobiltelefonen. De två vanligaste apparna är MovieTalk och SubReader. De fungerar lite olika.

MovieTalk-appen spelar upp en ljudfil med uppläsningen i synk med filmen. Du laddar ner ljudfilen på förhand från movietalk.se. Subreaders uppläsning är gjord med talsyntes och kräver ett särskilt abonnemang för en mindre kostnad. Fördelen med MovieTalk är den mänskliga rösten och att det är gratis. Fördelen med SubReader är att den fungerar på alla filmer med undertexter.

På movietalk.se kan du ladda ner uppläst text till bland annat följande filmer:

Amatörer: Svensk komedifilm från 2018 om hur ett tyskt företag planerar att etablera sig i det påhittade samhället Lafors. Bland annat på SVT Play, TriArtPlay och SF Anytime.

8 ½: En Fellini-film från 1964 om den italienske regissören Guido Anselmi som förlorar sin inspiration. Bland annat på SF Anytime och TriArtPlay.

438 dagar: Verklighetsbaserad dramafilm från 2019 om de svenska journalisterna Martin Schibbye och fotografen Johan Persson som satt fängslade i Etiopiskt fängelse. Bland annat på Netflix, HBO, ViaPlay och SF Anytime.

Lättläst från Argasso

Argasso ger ut böcker för unga med lässvårigheter eller med svenska som andraspråk. Böcker med en lite mindre textmassa – utan att offra djupet i berättelsen. Några exempel ur vår utgivning:

Lättläst barn 8–12 år

Uppslag ur
På djupt vatten

Lättläst tonår 13+

Uppslag ur
Bakom linjen

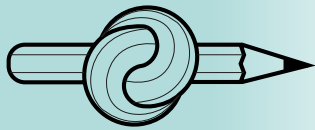
Prenumerera på vårt nyhetsbrev på www.argasso.se

Välj bland 200 lättlästa titlar på argasso.se. Där finns för några titlar även ett studiematerial som stöd i undervisningen och komplement till lästräningen.

Argasso bokförlag

Ladda ner eller beställ vår katalog på www.argasso.se. Där kan även böckerna beställas. De finns också i bokhandeln.

Kontakta Helene Kindstedt
Rådgivare på Skrivknuten
Kontakta Helene på Skrivknuten:
skrivknuten@dyslexi.org eller
073 415 77 88

Fråga Skrivknuten

Vem behöver veta att mitt barn har dyslexi/dyskalkyli?

Svar: Ganska ofta ringer föräldrar som säger att i vissa ämnen får barnet inget stöd eller anpassningar. Då kan det handla om att inte alla lärare känner till barnets dyslexi. Det är viktigt att de vuxna på skolan vet att barnet har läs-, skriv- eller räknevårigheter och har kunskap vad det innebär för just ditt barn. Det är skolans uppgift att se till att alla berörda har tagit del av skriftlig dokumentation om barnet. Men ett tips till dig som förälder är att skicka ett mejl till barnets alla lärare med informationen. Berätta också hur läraren kan stötta och bemöta barnet utifrån dess förutsättningar. Kom ihåg att 99,9% av alla lärare gör det bästa de kan, så använd en bra ton. Helene Kindstedt

Bara ett försäkringsbolag ersätter vid dyslexi/dyskalkyli

Blivande föräldrar får ofta höra att de ska teckna en barnförsäkring för att kunna få ersättning om barnet blir sjukt eller har andra svårigheter som medför extra kostnader, till exempel diagnoser av olika slag.

Vi kontaktade sju av de största försäkringsbolagen och frågade om deras barnförsäkringar ersätter extra kostnader vid dyskalkyli eller dyslexi, till exempel för en dator eller mobiltelefon så att barnet ska kunna lyssna på talböcker. Folksam är det enda bolaget som ersätter, och då handlar det om ett engångsbelopp på 3000 för hjälpmedel.

Försäkringsbolag	Svar
Folksam	Ja (3000 kr till hjälpmedel)
Länsförsäkringar	Nej
IF	Nej
Trygg-Hansa	Nej
ICA-försäkring	Nej
Dina försäkringar	Nej
Moderna	Nej

Ester Hedberg

Vi stödjer Dyslexiförbundet

Tack för att ni är Dyslexiförbundets samarbetspartner. Med ert stöd kan vi fortsätta att göra vardagen enklare för alla som har svårt att läsa, skriva och räkna.

UPPTÄCK KODEX

Ett unikt och effektivt verktyg
för elever med läs- och skrivsvårigheter

- Ålders- och skolformsneutralt
- Multisensoriskt
- Instruktionsfilmer
- Manual, övningar, spelplaner, tavel- och ordkort, läslistor samt filmer

För mer info: kodex.nu

Produktionsstöd för detta läromedel har erhållits av
Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM)

ÖVA & PRÖVA

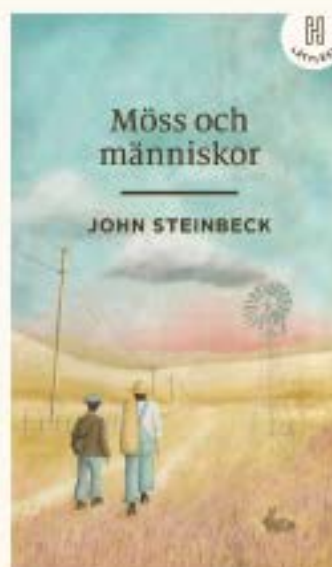
– testar elevernas läsförståelse

Öva & pröva är ett nytt läromedel för åk 7–9 med tre övningsböcker som utvecklar läsförståelsen i svenska och svenska som andraspråk.

Nyhet
– ett efterfrågat
läsförståelse-
material!

Beställ och läs mer på nok.se/ovaprova

Älskade klassiker nu som lättläst

Ta del av litteraturhistoriens största och mest omtyckta klassiker med hjälp av lättlästa bearbetningar.

Möss och människor och *Godnatt Mister Tom* har omsorgsfullt återberättats med lättläst text.

Finns där du köper och lyssnar på böcker.

BOKFÖRLAGET HEDVIG – LÄTTARE LÄSNING FÖR BARN OCH VUXNA

 [bokforlagethedvig](https://www.instagram.com/bokforlagethedvig)

 hedvig@bokforlagethedvig.se

Vill du nätverka med andra föräldrar?

Förbundsstyrelsen startar upp en nätverksgrupp för föräldrar/vårdnadshavare. Under hösten arrangeras föreläsningar och dialogkvällar för dig med barn i grundskola och gymnasieskola. Du måste vara medlem för att få vara med i nätverket. Är du intresserad? Anmäl dig genom att mejla till Helene Kindstedt på helene.kindstedt@dyslexi.org

Bild: Pixabay

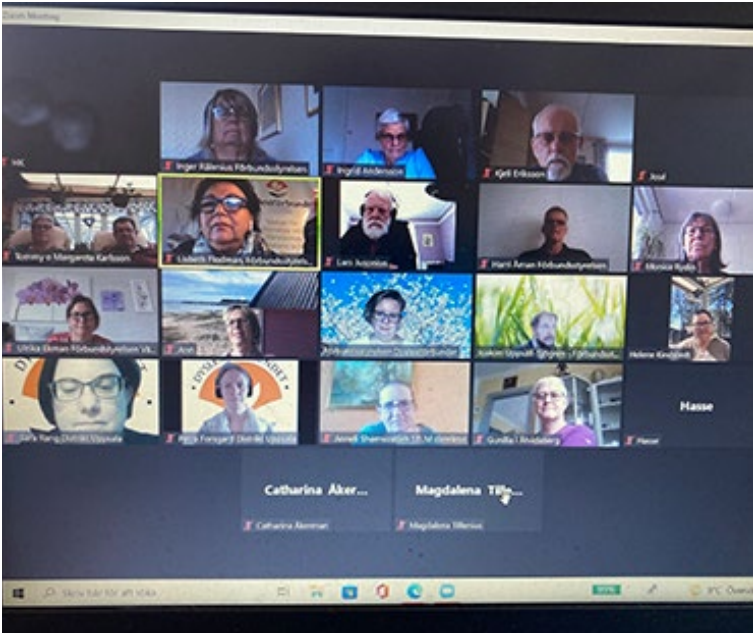

Bild: Ester Hedberg

Kongress 2022 i Malmö

Dyslexiförbundets kongress arrangeras på Quality Hotel View i Hyllie strax utanför Malmö den 22–23 oktober i år. Kongressen är förbundets högsta beslutande organ och hålls vart tredje år. Här samlas ombud i distrikten, förbundsstyrelsen och förbundets revisorer för att dra upp riktlinjerna för kommande års verksamhet.

Händelse	När och var	Info/anmälan/arrangör
Appkurs med Oribi	10 maj kl 18.00–18.30 På webben	Anmälan via www.dyslexi.org/skrivknuten eller ring 08-665 17 00 (Antal platser begränsade)
Appkurs med Wizkids	10 maj kl 18.45–19.15 På webben	Anmälan via www.dyslexi.org/skrivknuten eller ring 08-665 17 00 (Antal platser begränsade)
Stavgången	14–15 maj I hela landet	Information på dyslexi.org , i medlemsbrev och på förbundets sociala kanaler
Appkurs med Svensk Talteknologi	17 maj kl 18.00–18.30 På webben	Anmälan via www.dyslexi.org/skrivknuten eller ring 08-665 17 00 (Antal platser begränsade)
Appkurs med Vitec MV	17 maj kl 18.45–19.15 På webben	Anmälan via www.dyslexi.org/skrivknuten eller ring 08-665 17 00 (Antal platser begränsade)
Utveckla arbetet med garantin för tidiga stödinsatser	19 maj kl 13.00–16.00 På webben	Skolverket och SPSM arrangerar för skolor. Anmäl senast 11 maj på Skolverket.se
Europeiska Dyslexiveckan 2022 – Allas rätt till läsning	3–9 oktober	Mer information kommer
Utdelning av Dyslexipriset	3 oktober Prins Eugens Waldemarsudde	Mer information kommer
Världsdyslexidagen 2022	6 oktober	Mer information kommer
Specialpedagogiska perspektiv på skrivinläringen	Webbutbildning 19 oktober Halvdag e.m	Svenska Dyslexiföreningen: Föreläsare: Åsa Wengelin, Ulrika Örtendal och Ulrika Arvidsson. www.dyslexiforeningen.se ; info@dyslexiforeningen.se
Förebygg, upptäck och sätt in åtgärder vid läs- och skrivsvårigheter	Webbutbildning 5 dagar hösten Halvdagar e.m.	Föreläsare: Christina Hellman, Ingrid Häggström, Inger Fridolfsson, Kerstin Hyrefelt, Elisabeth Marx, Anna Refor och Eva Sundberg www.dyslexiforeningen.se ; info@dyslexiforeningen.se
Dyslexiförbundets kongress 2022	22–23 oktober Hyllie	För ombud i distrikten, förbundsstyrelsen och förbundets revisorer

Utbildningshelg för distrikten

Under två helgdagar i april möttes 26 personer digitalt för att tala om Dyslexiförbundets framtid. Målet för helgen var att lägga grunden för den verksamhetsplan som ska röstas fram under Kongressen i oktober i år.

11 distrikt var representerade och tillsammans med Förbundsstyrelsen och representanter från kansliet avhandlades viktiga frågor. Vad ska Dyslexiförbundet fokusera på de närmaste tre åren? Vilka frågor ska förbundet fokusera på och vilka är mindre viktiga?

Hela konferensen genomfördes digitalt och under helgen delades deltagarna in i digitala grupprum för att ge plats för alla att göra sin röst hörd. Och istället för klister-lappar som använts vid fysiska möten tidigare fick deltagarna istället fylla i en digital enkät direkt i mötet.

Innan mötet avslutades fick också deltagarna information om vad som är på gång i förbundet och en öppen dialog om lite av varje fanns det också tid till.

Helene Kindstedt

Dyslexiförbundet

Spånga torgväg 4,
163 51 Spånga
Tel 08-665 17 00,
måndag 10-12,
tisdag 13-15,
torsdag 13-15
forbundet@dyslexi.org

Förbundsordförande:
Catrine Folcker
catrine.folcker@dyslexi.org

Kanslichef
Helene Kindstedt
08-665 17 08
helene.Kindstedt@dyslexi.org

Distrikt

Blekinge distrikt
José Espinoza
Tel: 073-788 10 78
blekinge@dyslexi.org

Dalarnas distrikt
Peter Smoljår
Tel: 070-676 58 21
dalarna@dyslexi.org

Gotlands distrikt
Olle Hammarberg
Tel: 073-335 77 91
gotland@dyslexi.org

Gävleborgs distrikt
Lena Andersson
Tel: 070-333 28 43
gavleborg@dyslexi.org

Hallands distrikt
Katarina Hansson
Tel: 070-395 00 75
halland@dyslexi.org

Jämtlands distrikt
Vakant
jamtland@dyslexi.org

Jönköpings distrikt
Conny Gustafsson
Tel: 070-474 78 65
jonkoping@dyslexi.org

Kalmar distrikt
Vakant
kalmarlan@dyslexi.org

Kronobergs distrikt
Vakant
kronoberg@dyslexi.org

Norrbottnens distrikt
Bengt Westling
Tel: 070-200 31 84
bengt.westling@dyslexi.org

Skåne distrikt
Mige Lundahl
072-350 86 61
skane@dyslexi.org

Stockholms distrikt
Hasse Lindblad
Tel: 070-845 09 50
hanslindblad58@gmail.com
stockholms_lan@dyslexi.org

Sörmlands distrikt
Lisbeth Flodman
Tel: 073-727 16 62
sormland@dyslexi.org

Uppsala distrikt
Petra Forsgard
Tel: 070-751 54 28
 uppsala_lan@dyslexi.org

Värmlands distrikt
Margareta Lundberg
Tel: 070-264 09 98
varmland@dyslexi.org

Västerbottens distrikt
Linda Granberg
Tel: 070-581 99 97
vasterbotten@dyslexi.org

Västernorrlands distrikt
Ådalens lokalförening
Jan Brundin
Tel: 070-343 97 51
Jan.brundin1957@outlook.com

Västmanlands distrikt
Tommy Karlsson,
Tel: 070-654 64 69.
vastmanland@dyslexi.org

Västra Götalands distrikt
Kjell-Åke Eriksson
Tel: 070-360 24 25
vastra_gotaland@dyslexi.org

Örebro distrikt
Gert Andersson
Tel: 070-7549629
orebrolan@dyslexi.org

Östergötlands distrikt
Beatrice Svahn
Tel: 070-251 16 85
norrkoping@dyslexi.org

Skrivknuten ger råd och stöd!

På **Skrivknuten kan** du få råd och stöd om läs-, skriv- och räknsvårigheter. Du kan också få tips om hjälpmedel, böcker och metoder.

Rådgivning ges på telefon, men det går också att boka tid för ett personligt besök eller ett videosamtal. Det är gratis för privatpersoner. Skrivknuten tar emot studiebesök och föreläser mot en avgift.

Vår rådgivare heter Helene Kindstedt.
Telefon: 08-665 17 08
Epost: Skrivknuten@dyslexi.org
Post och besöksadress: Spånga torgväg 4, 163 51 Spånga

B

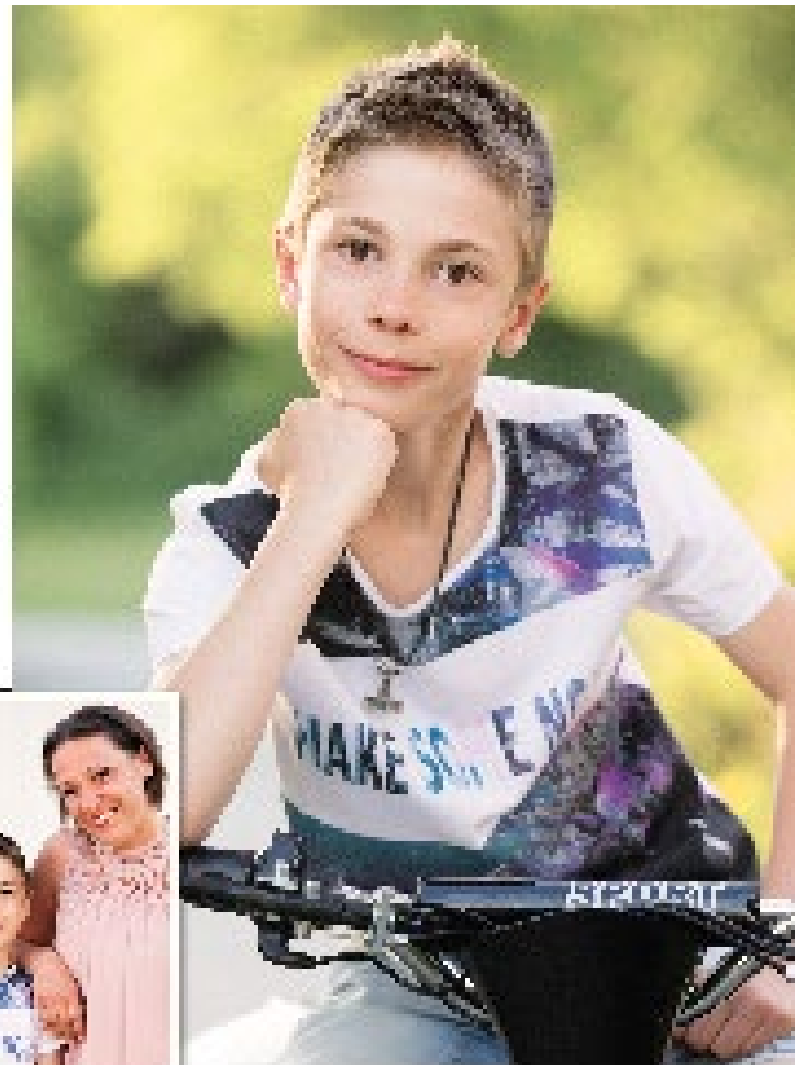
Hela denna sida är en annons

Nu är det kul att läsa!

När Noah började skolan var det fortfarande jobbigt och vissa dagar ville han inte ens gå till skola.

Allt blev sig lika var lika av en utlösning. Han blev smittad till och med. Vårdningen kom när Noah under ett sommarlov tog till ett kosttillskott med omega-3 och omega-6 fettsyror.

När skolan började var förändring tydlig. Lärotingen fick nu på och Noah började läsa med stort intresse.

När Noah började skolan var det fortfarande jobbigt och vissa dagar ville han inte ens gå till skola. Allt blev sig lika var lika av en utlösning. Han blev smittad till och med. Vårdningen kom när Noah under ett sommarlov tog till ett kosttillskott med omega-3 och omega-6 fettsyror.

När skolan började var förändring tydlig. Lärotingen fick nu på och Noah började läsa med stort intresse.

Lärotingen fick nu på och Noah började läsa med stort intresse.

Equazen, kosttillskott som innehåller omega-3 och omega-6 fettsyror, hjälper till att minska inflammationer i kroppen.

Under hela sommaren tog Noah till kosttillskottet och efter några veckor började han läsa med stort intresse.

Barnen blir Equazen

Allt blev sig lika var lika av en utlösning. Han blev smittad till och med. Vårdningen kom när Noah under ett sommarlov tog till ett kosttillskott med omega-3 och omega-6 fettsyror.

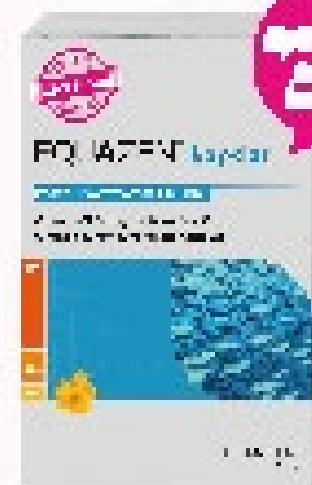
När skolan började var förändring tydlig. Lärotingen fick nu på och Noah började läsa med stort intresse.

eye q blir Equazen – Nytt namn samma innehåll

eye q innehåller de naturliga fetterna i fiskolja Equazen för barn 2-12 år och är ett kosttillskott som hjälper till att minska inflammationer i kroppen. Equazen innehåller samma naturliga fettsyror som eye q.

Equazen är ett kosttillskott som innehåller omega-3 och omega-6 fettsyror. Equazen innehåller samma naturliga fettsyror som eye q.

Equazen finns som kapslar, lugnar och flytande. Equazen säljs på apotek och i hälsobutiker.

Equazen finns som kapslar, lugnar och flytande.

Equazen® – det smarta valet för hela familjen

Equazen innehåller de naturliga fetterna i fiskolja Equazen för barn 2-12 år och är ett kosttillskott som hjälper till att minska inflammationer i kroppen.

Equazen är ett kosttillskott som innehåller omega-3 och omega-6 fettsyror. Equazen innehåller samma naturliga fettsyror som eye q.

Equazen finns som kapslar, lugnar och flytande. Equazen säljs på apotek och i hälsobutiker.

Equazen innehåller de naturliga fetterna i fiskolja Equazen för barn 2-12 år och är ett kosttillskott som hjälper till att minska inflammationer i kroppen.

Equazen finns som kapslar, lugnar och flytande. Equazen säljs på apotek och i hälsobutiker.

